

ЗА ВРЕМЕ ЈЕДНОГ УРАГАНА МОРЕ ЈЕ ИЗБАЦИЛО НА ОСТРВО БИМИНИ ФЛАША, ЗАРКОВА И ДЕЈЛА. ОНИ СУ ПОТРАЖИЛИ ЗАКЛОН У НЕКОЈ ЧУДНОЈ КУГЛИ КОЈА СЕ СУДАРИЛА С њиховим БРОДОМ.

У овом броју:

- СТАРЕ И РЕТКЕ КЊИГЕ
- ТАЈРОН ПАУЕР
- ЖИВОТ МЛАДОГ ИНКА
- СТРИПОВИ:

Баши челик, Паја, Мики, Флаш Гордон, Бим и Бум, Светлост у шуми, Попај и Вичко

**У наредном броју
нова прича
у сликама
„УСПАВАНА ЛЕПОТИЦА“**
Позната бајка у обради
Волта Дизнија

Тајанствена маска

За време археолошких ископавања на месту где се налазио древни град Паленке, у Мексику, у једној од пирамида било је нађено мноштво предмета, који су ту били сгваљени 693 године пре наше ере. Најзанимљивија од свега — за научнике, разуме се — била је једна маска од хилибара, која је покривала лице човека сахрањеног у пирамиди.

Научници су се нашли пред загонетком. Наиме, једино и у древна времена познато налазиште хилибара лежи на обали Балтичког Мора. Истина, хилибар су људи налазили и на Аљасци, али наслага се тамо незнатне, а исто откривене су тек недавно.

Како је хилибар доспео из Европе у Мексику, и то много векова пре открића Америке? Можда је то још једно сведочанство о вези између два континента пре Колумбовог историског путовања? Или је, ипак, хилибар донесен у Мексику са Аљаске? Порекло маске од хилибара, нађене у пирамиди у Паленкеу, засада је још тајна.

Видели смо „црвене“ и „зелене“ гуске...

Необична шарена јата птица прелетела су Арктик-Дречених боја, њихове су се групе, у облику слова „V“, кретале брзином од 80 километара на сат, на висини до 200 метара, и од једног иглоа до другог ширила се вест: — Видели смо гуске какве још никада нису овуда прошле. Нису беле, већ зелене и црвене!

Док су то говорили, Ескимима нису знали да и нехотице чине важну услугу орнитологији. Њихово изненађење дошло је као круна стрљивих подухвата, који се чине више од 22 stoleћа да би се сазнао пут појединих птица селица.

Од Грка до Римљана...

Две стотине година пре почетка наше ере Египћани су први бојили крила својим голубовима. И Грци су то исто чинили да би улепшали свечане игре на стадионима. Али све до двадесетог века орнитолози су покушавали да нађу начин како би пратили лет једног или више одабраних примерака птица. Тек 1900. да би се коначно ипак дошло до истине о правцу и току дугог путовања птица, научници су обновили антички начин испитивања. Дроздови, косови, зебе и чворци добијали су обојено рухо. Међутим, покушај није успео услед мењања перја. Тада је дански професор Мортенсен пронашао једноставнији начин: почео је да ставља на ногу сваке птице по један прстен од алуминијума у коме су утиснути име места и датум поласка. Приликом хватања овакве птице није било нимало тешко да се установи правац и трајање летења, јер се орнитолози из целог света дописују и један другог обавештавају о сваком значајном сазнању. Међутим, и овде су се појавиле незгоде — потребно је да се птица ухвати. Зато се од недавна примењује други поступак: прстеновање

обојеним алуминијумом. Професор Дрост, управник Института за проучавање птица на Хелголанду, посматрао је из своје канцеларије летење галебова око луке удаљене једва стотинак метара. Захваљујући прстеновима сјајних и живих боја, он је могао да прати понашање сваке пливачице понаособ.

На велику жалост природњака, ни овај начин није био без недостатака. Неке птице имају сувине кратке ноге или их при летењу држе приљубљене уз тело, тако да је распознавање отежано. Што је најгоре, брзина лета неких од њих достиже 90 километара на сат, а висина од 200 до 1300 метара тако да човек је око не може да распозна боју њиховог прстена. А шта тек да се каже за оне птице које авијатичари срећу изнад Хималаја на висини од 9.000 метара.

634 птице обојене анилинском

Швајцарац Ликас Хофман, проналазач је најновије методе: 1941 године, он је перје селица бојио разним анилинским бојама тако да је свака постала посебна „личност“. Пошто их је пустио, њему су у лабораторију у Базелу стизали тачни извештаји о правцу, брзини и ритму кретања, јер где год су се појавиле свет је о њима говорио, новине оу писале, радио је јављао, и тако је бесплатно добио резултате веома широке, „међународне“ анкете.

Године 1948, у САД, један орнитолог је обојио фазане, а 1950 су у Енглеској проучени најбољи услови за бојење птица: отпорност боје према сунцу, према слаткој и сланој води итд. Показало се да ће „одећа“ бити најтрајнија ако се анилинске боје растворе у алкохолу.

На обали Шкотске, у траву

или на сламу стављено је неколико сламом испуњених селица као мамац. Кад се дивље јато спустило на земљу, укопчан је механизам и огромне мреже су поклопиле ловину. За кратко време извршено је бојење свих птица и оне су одмах пуштене да одлете са осталим члановима својих јата. У зиму 1950—51 на овај начин су обојене 634 дивље патке које су научницима дале изванредно важне податке о миграцији.

Обавештајна служба — затајила

И у Сједињеним Државама орнитолози се служе истом методом. Да би ухватили арктичке дивље патке, стрништа се посипају јечмом. Потребно је свега 30 секунди да се ухвати цело јато одрешимо, 75 патака чији се репови и крила брзо боје. Фарба се затим слива низ остало перје и цела птица је зачас у новом руху. Занимљиво је да неофарбане, беле патке из истог јата не запајају никакву промену на својим другима. Оне заједно настављају свој пут у истом поретку како су и стигле. Прeko пет стотина гусака које су биле црвено обојене на почет-

ку сеобе с јесени 1953, сасвим лепо су се разликовале још у пролеће 1954 и о њима су становници појединих острва и авијатичари редовно слали извештаје у лабораторију на језеру Окичоби у Флориди.

У држави Монтана, орнитолози су пробили сасвим мали отвор кроз љуску јаја дивљих патака и танком иглом убацили црвену боју а отвор запушили колодијумом. Кад су се пачићи излегли, били су сви до једног обојени, али су пет недеља касније добили уобичајени изглед. Тада су их поново офарбали.

Дивље патке са Арктика зимују у Калифорнији. Ловци и риболовци из тога краја заједно са службеницима за воде и шуме, ставили су себи у задатак да одгонетну тајне путеве њихове миграције. Године 1955 они су ухватили 85 птица и офарбали их зелено и црвено. Тих 85 птица запањило је Ескимима и прича о чудним летачицама брзо се пронала арктичким кругом. Наредне године у Калифорнији је ухваћено и обојено 435 птица селица, али догодило се нешто сасвим неочекивано: обавештајна служба је потпуно затајила. Зашто? Ескимима, навикнути на ово чудо, престали су о њему да воде рачуна.

Ајенција „Свејлан“ јавља

Деда Мраз ће и ове године доћи и додати поклоне, али га неће пратити Светлан — срндаћ светлећег носа. Све тланова агенција, која се налази удеде тамо далеко у ависони, јавила је да је Светлан јако назебао шетајући свемиром где је посматрао вештачке сателите и ракету која је журила према Месецу. Због тога је замолио дечаке и девојчице који живе у земљама вечног леда око Северног пола да пронађу његовог другог малог Ескија, иначе вашег старог познаника, и замоле га да га замени. И они су кренули да траже Ескија седећи на санкама које су вукли ирваси. Нашли су га и саопштили му Светланову поруку. Он је радо пристао да замени Светлана и да помогне Деда Мразу, па ће вам тако обојица честитати Нову годину у следећем броју. Истина, нешто се десило, али шта, то вам сада нећемо казати. Прочитаћете у иду-

ћем броју и сазнаћете да Деда Мраз има жену и да је постао потпуно савремен човек — лети млазњаком. А докле ћемо вам показати како деца далеке земље Лапоније замилвају Деда Мраза и шта о њему причају:

„У снежним белинама Лапоније живи легенда о Јулупукију коју знају сва деца Севера. Јулупуки, то је име Деда Мраза у овој далекој земљи. Он устаје са сунцем, упрже ирвасе и санке напуњене поклонима, набија своју црвену капу на уши и тера ирвасе према Корванену, тамо где сва финска деца шаљу своја писма са новозодишњим жељама. Деда Мраз полази на свој дуги пут. С времена на време он се звустави само у каквој колиби од дрвета или камена. У тој наложи ватру од дебелих цепаница и пије млеко које миршише на дим. А затим наставља свој пут кроз тундре са многобројним језерима и њима пливи. Разуме се, њега није лако пронаћи. Час је овде час тамо. Понегде се у снегу могу приметити само отисци шљатах стопа Јулота, Деда Мразовог вилењака, који воли да игра и скаче! На трепутке зима успава Деда Мраз и он онда сања... Да, није лако пронаћи Деда Мраза, јер свет је голем и он мора сеу децу да посети.“

ТРКЕ

најмлађих

У

Женеви ће се ових дана одржати веома занимљиве и необичне трке за најмлађе возаче Швајцарске.

Али та приредба, на коју ће се стећи мноштво света, а особито омладине, има пре свега васпитни карактер. На тек потом спортски.

Млади возачи, јуниори, прво ће подлагати теориски испит. Потом ће учествовати у трци са аутомобилима на педале, а тек победници ће прећи у мале аутомобиле са правим мотором да би показали своју возачку вештину, одважност, хладнокрвност и све остале квалитете које и један одрастао возач има.

У ту сврху организатори, под покровитељством великог швајцарског дневног листа „Ла Сувис“ наручили су више малих аутомобила са мотором. Та кола су сасвим слична

спортском типу аутомобила за одрасле. Имају волан који директно делује на предње точкове али је руковање једноставније. Највећа брзина коју ови аутомобили могу да развију износи 25 до 28 километара на сат, а постиже се притиском ноге на једну једину педалу којом кола располажу.

Мали возачи показале на шисти у Женеви каквом концентрацијом владају, како улазе у кривине и слично. Међутим, занимљиво је баш то да су ова кола тако подешена да темпераментнији возач — хтео не хтео — мора да обузда своје нестрпљење јер снажним притискањем на педалу не постиже ништа. Она се користи само врло пажљиво јер кола развијају пуну брзину ако се на њу притисне само до извесне мере. Свако јаче и упорније притискање изазива баш обратан дејство: успорава рад мотора, постепено смањује брзину и затим кочи кола све док се потпуно не зауставе на општи смех публике. То је оно што у возачима треба да буди осећање мере, трезвости, снажљивости и нарочито обуздавање темперамента, односно жеље за „лудом возњом“.

Организатори ове дојаста занимљиве, корисне и васпитне манифестације надају се — судећи по досадашњим пробама, да ће после ових трка моћи да отворе једну практичну школу за будуће возаче, ове најмлађе, учећи их још од малена са каквим се одликама по стаје добар возач.

ПАЈА ПАТАК

ЗНАШ ШТА ИМА НОВО? ПРЕУРЕЂУЈЕМ ЧИТАВУ КУКУ!

СВАКАКО... САМО АКО НЕЋЕ ДУГО ДА ТРАЈЕ... ДА НЕ ПРОПУСТИМ ВЕЧЕРАШЊИ БОКСЕРСКИ МЕЧ.

ОХ! БРЗО ЋЕШ БИТИ ГОТОВ!

ЕВО МЕ, ПАТО! ДА ПОЧНЕМО!

БАШ СИ ЗЛАТАН... ТО ЈЕ ГОРЕ, ПРВА СОБА ЛЕВО!

ТАКО! ЈОШ ДВА-ТРИ ПОТЕЗА... ПА САМ ГОТОВ!

ОХ! СИГУРНО НАМЕРАВА И МЕНЕ ДА УПРЕГНЕ!

СЈАЈНО, ПАТО!

УЛЕПШАВАМ НА МАНСАРДИ НОВУ СОБУ ЗА ГОСТЕ, ПА...

САМО ДА НЕ ТРАЈЕ ДУГО... ПЛАТИО САМ ЗА УЛАЗНИЦУ ПЕТ СТОТКИ!

НИЈЕ МЕ ПРЕВАРИЛА! БИЉУ ГОТОВ ЗА ПОЛА САТА!

ИЗВИНИ... ЗАБОРАВИЛА САМ ДА ТИ КАЖЕМ ДА ТА ДРУГА ВРАТА НЕ ВОДЕ НИКУД... АЛ' ПОД ЋЕ СЕ ДО СУТРА ОСУШИТИ И ОНДА...

САД ЋЕ ДА МЕ УХВАТИ!

... ПА, ДА ЛИ БИ БИО ТОЛИКО ЗЛАТАН ДА МИ ОБОДИШ ПОД У ГОСТИНСКОЈ СОБИ?

ТРИ-ЛИ-ЛИ!

БИЛИ СУ МЛАДИ...

Цветендорф на Дунаву, у Доњој Аустрији, у римским географским картама обележен је именом Пиродорте. Претпостављало се да је ту било римско насеље, али су ископавањем откривени остаци неког војничког логора и једне тврђаве као и гробља из 10 и 11 века. Гробови су претежно словенски и показују да су у оно време људи умирали млади. Од 248 нађених скелета свега су три припадала старцима. Две лобање носе трагове озледа. На једном скелету је рђаво срасла подлактица, а на другом је преломљена надлактица кост сасвим добро срасла, што сведочи да је хирургија и у то далеко време знала за стављање утега при прелому костију.

СРЕЊА БИ БИЛА ПОТПУНА

На питање ко је најстарији фудбалски тренер на свету није тешко одговорити. Та почаст с правом припада 92-годишњем Французу Теофилу ле Тресу. Играчи фудбалског клуба „Брест“ су се смејивали али он је већ 40 година његов главни тренер. Сада он, наравно, само помаже, јер му здравље не дозвољава пуно ангажовање. „Својим искуством радо бих бар још осам година служио мојим штићеницима“, — каже ле Трес. — „А када би о мом стотом рођендану „Брест“ доживео највећи успон моја срећа би била потпуна“.

ПРИРОДА ЈЕ БИЛА УЗОР...

За проналазак првих маказа треба да захвалимо — раку. Пре више од 2.500 година Египћани су употребљавали маказе начињене од метала, и веома сличне „маказама“ код рака.

„НЕБЕСКЕ СТАЗЕ“

Учестали судари авиона у ваздуху задавали су Американцима велике бригае. Због тога су прибегли систему „небеске стаза“, којима ће се убудуће кретати сви авиони из Њујорка и Вашингтона који лете за Чикаго, Сан Луис, Денвер, Сан Франциско и Лос Анђелос и обратно. „Тунели“ су на висини од 5.000 до 7.000 метара, а широки су 15 километара. Кретање је дозвољено само у једном правцу, ка истоку или западу. Без дозволе дирекције за сигурност летења, авиони неће смети да напуштају одређени ваздушни простор.

ТРИ ХИЉАДЕ РЕЧИ У МИНУТУ

Најновији телепринтер конструисан у Америци пише, односно штампа, 3.000 речи у минути, док досадашњи телепринтери не постижу више од 60 речи, а људи који најбрже говоре свега 150. Конструктори тврде да би нови телепринтер могао да избаци и 500.000 речи у минути када померање хартије, која је једина покретна у овом електронском инструменту, не би стварала тешкоће.

НАЈВИША ЦЕНА

Хемингвеј је лекару који је помогао да његово двоје деце угледају свет, поклониле оригиналне рукописе својих дела. Доктор Карлос Гофреј, дао их је потом у аукциону продају. Новела „Смрт поподне“, коју је Хемингвеј писао руком постигла је цену од 13 милиона долара. Ово је несумњиво највиша цена за манускрипт једног још живог писца.

RIPPL'S

ВЕРОВАТИ ИЛИ НЕ!

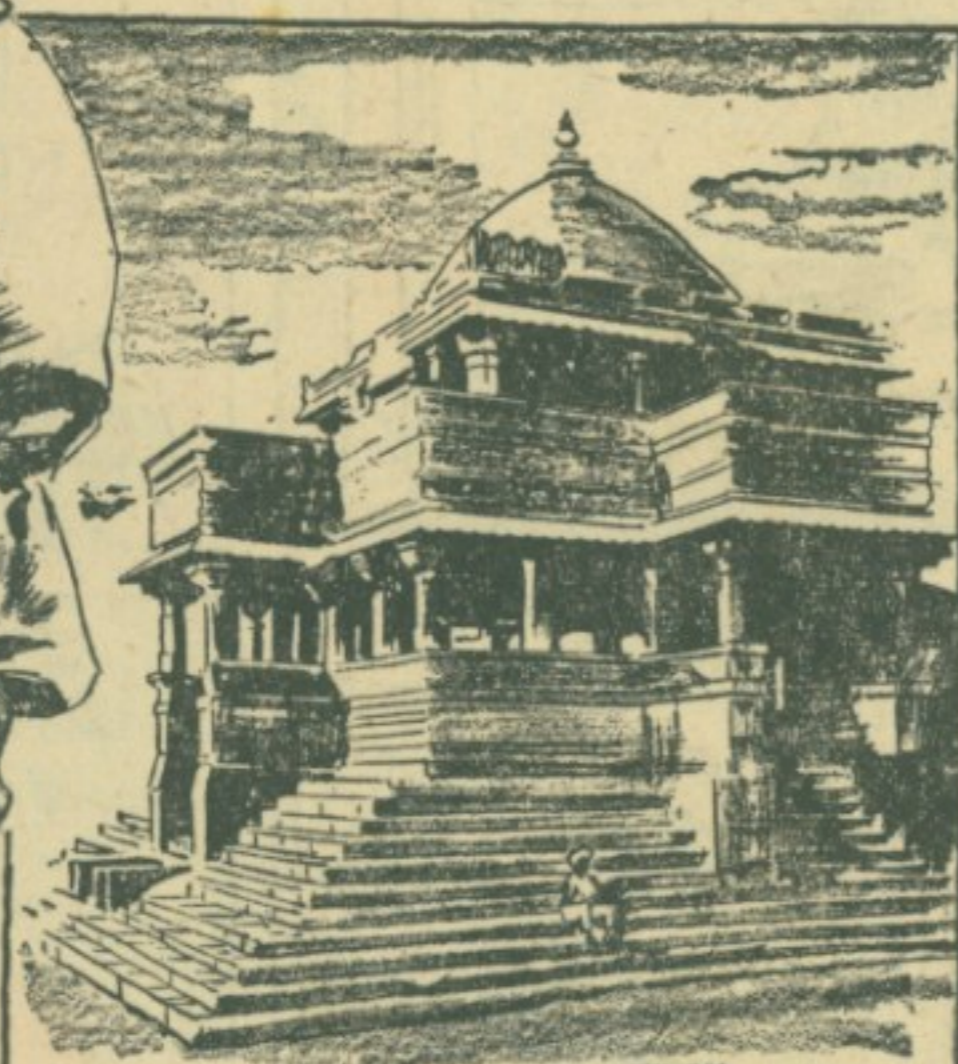

ГЛАВА ПОРОДИЦЕ

У АФРИЧКОМ ПЛЕМЕНИ АКАН УВЕК ЈЕ МАЈЧИН БРАТ

ОН МОЖЕ У СВАКО ДОБА ДА ПОЗАЈМИ НОВАЦ ДАВШИ У ЗАЛОГ У ЈЕДНОГ ОД СЕСТРИКА ИЛИ СЕСТРИЦИНУ

Copyright 1954 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved

РВАЧЕВ ГРОБ

У ТАЛЕГАОНУ (ИНДИЈА) ПОДИГНУТ ЈЕ У ЧАСТ ПИ-ЗАИИ -УА- АБИДИНА КОЈИ СЕ РВАО 69 ГОДИНА БЕЗ ИЈЕДНОГ ПОРАЗА

СИЈАМСКИ КУКУРУЗ

2 КЛИПА У ИСТОМ ОМОТАЧУ НАШЛА ЈЕ ЈИНА ЛИНА ИЗ РАДНЕЛЕН-ДЕРА, У АМЕРИЦИ

ПОЈАСЕВИ

ОД КУКУРУЗ-НОГ ЛИШКА ПОКРИВЕНИ ШКОЛКАМА УПОТРЕБЉАВАЈУ СЕ КАО НОВАЦ У АФРИЧКОМ ПЛЕМЕНИ МОБЕНГЕ

ЛИНДА ЛЕРОЈ ШИП

ИЗ ЛУИОВИЛА (САА) МАЈКА ЈЕ 2 КЕРКЕ БАРБАРЕ - РОЂЕНЕ 3-ЕГ ДАНА 3-ЕГ МЕСЕЦА 1953 И АНГЕЛЕ - РОЂЕНЕ 4-ОГ ДАНА 4-ОГ МЕСЕЦА 1954

НАЈЧУДНИЈИ МАМИН СИН У ИСТОРИЈИ

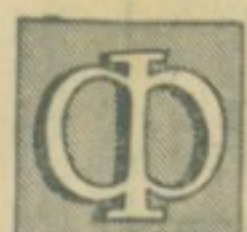
ЖОРЖ КЛАНШЕ (1809-1892) ИЗ БОРДОА, У ФРАНЦУСКОЈ, ЧИЈА СЕ МАЈКА КАО ДЕВОЈКА ЗВАЛА НАНЕТ АНАГАРНИЈЕ ЖЕНИО СЕ ТРИ ПУТА - СВАКОГ ПУТА ДЕВОЈКОМ КОЈА СЕ ЗВАЛА НАНЕТ АНАГАРНИЈЕ НИЈЕДНА ОД ЊИХ НИЈЕ СА ОСТАЛИМА БИЛА У СРОДСТВУ

ЈЕДАН ПАВИЉОН У ГУДВУД ПАРКУ, У ЕНГЛЕСКОЈ, КОЈИ ЈЕ У 18 ВЕКУ САГРАДИЛА ВОЗВОТКИ-ЊА ОД РИЧМОНДА, ИМА ПОД НАЧИЊЕМ ЧИТАВ ОД КОЊСКИХ ЗУБА

Copyright 1954 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved

САМО ОСАМ МЕТАРА ДАЉЕ

Француски путнички авион Д. Ц. 4 Алжирске ваздушне компаније, који редовно саобраћа на линији Оран—Лион—Женева, узлетео је нормално пре неколико дана са аеродрома Лион—Брун на путу за Женеву.

Ненавикнути на путовање авионом путници нису ни приметили да три стјуардесе нису саопшtile да се треба ослободити појасева. Очекивали су чак када ће их оне упозорити да се налазе над Алпима, што на овом путу претставља врхунац лепоте и занимљивости, прави доживљај.

Уствари, сва та упозорења изостала су зато да се не би у авиону међу путницима створила паника. Авион је летео у круг, на великој висини, недалеко од полазног места. Са земље је радиовезом саопштено да је њихов авион постао тешко рањена птица, осуђена на страхан крај.

За то време у највећој журби слатило се на аеродрому де сетак ватрогасних кола, двадесетак кола станице за брзу помоћ, читава чета болничког особља и лекара. Чекао се страшни тренутак када ће авион морати да се сруши на аеродром јер је био лишен своје хидрауличне кочице, чија се цев била прекинула. То је не само онемогућавало да авион смањи брзину лета, већ да се уопште није управља.

Командант авиона, капетан Гримел, који је дотле већ имао 8.000 часова лета, био је донео одлуку да покуша са спуштањем авиона на полазном аеродрому. Да рескира пошто буде утрошио гориво. Радиовезом он је то саопштио па је у Лиону и на аеродрому дат знак за узбуњу.

Сматан свет је био дотрчао до аеродрома и у мучној тишини, напрегнутих нерава, сви су чекали судбоносни трену-

так. Путници, међутим ништа од свега тога нису видели, нити чак слутили шта се све догађа.

Нико од њих није приметио постројена возила ватрогасца, амбулантна и болничка кола и војнике и полицајце који су се поставили око аеродрома.

Док је авион у широком кругу летео, грозничавост међу онима на земљи расла је сваког тренутка.

Саме њих седморо из посаде авиона морали су да сачувају хладнокрвност и да, бар привидно, остану мирни. Стјуардесе су пребациле пртљаг у задњи део авиона, па је дошао и тренутак да се обазриво саопшти путницима да и они морају прећи тамо, као и то да „није немогуће да се догоди неки удес при слетању, пошто на авиону нешто није у реду“.

Највећу бригу задавало је то како ослободити мочицу на задњем трупцу која „риља“ по писти при слетању и како учинити да авион слети „пропет“ да би својим „грудима“ био кочица. У сваком случају авион се није смео поставити хоризонтално јер би својом огромном брзином зачас претрчао читав аеродром и ударио у неку зграду или неку зидану ограду, што би значило катастрофу.

Када је авион већ једном прелетео лудом брзином, угашених мотора, над самом пистом, догодило се нешто што је следило посматраче на земљи. При другом прелетању, али сада већ „пропет“ са „кљупом увис“ авион је репом додигнуо бетонску писту, и тада су се на њему нагло отворила врата из којих је искочио помоћни пилот Литие. Духтавци се рукама, у једном акробатски смелом скоку, за полуту трупа он је ослободио мочицу, обесивши се о њу та-

И НЕСРЕЋА БИ БИЛА СТРАШНА

ка да је са земље изгледало као да свом снагом, жукући ноге по писти, настоји да задржи захукталу машину. Авион је муњевито скраћивао растојање — тридесет, двадесет метара. Пред њим је на свега десет метара стајао масивни зид према коме је машина јурила. Тада је у надчовечанском напору, одважни пилот Литие успео да ослободи кочицу и то у тренутку када је авион већ прешао са писте на траву ка бетонском зиду. На свега осам метара од њга захуктала машина је била укроћена.

Узбуђени свет који је са ужасом доживљавао ове тренутке полетео је да дигне на руке одважног помоћног пилота, кога су и путници по изласку из авиона, стали да грле и љубе. А он је само скромно одговорио:

— Ни гвоздене ноге, чини ми се, не би издржале то што су сада моје!

ПИЛУЛЕ ПРОТИВ ГОЈЕЊА — НЕ КОРИСТЕ

Приликом последњег конгреса француских лекара, који је био посвећен проблему гојазности, донето је неколико занимљивих закључака.

На првом месту је констатовано да је смртност дебелих људи између 20 и 64 године за 50% већа од осталих. Затим је донет закључак да „пилуле за мршављење“ немају никакво дејство и да су често врло опасне. Што се тиче масаже, од ње највише мршаве — масери! Једино средство да се поврати линија састоји се у вођењу рачуна о исхрани. Али колико се дебелих људи и жена подвргло умереној исхрани дуже од месец дана?

НЕОЧЕКИВАНО

Директор једног малог циркуса, који се налазио на турнеји по Француској, са ужасом је једног јутра приметио да је покраден. Каса му је била опљачкана до последњег франка. Персонал је тражио плате, а животиње су биле гладне. Ваљало је што пре наћи излаз из тешке ситуације. Онда је директор великим словима на плакату објавио да се приређује претстава са бесплатним уласком. Свет као свет, нагрнуо је као никад и сва седишта су одједном била заузета. Програм је био добар, а публика се чудила због чега је претстава била бесплатна. Њихова недоумица трајала је, међутим, само до краја програма. На излазу из циркуског круга, стајао је натпис: „Изао 50 франака“.

ОРИГИНАЛНО

Др Хамилтон у Мидлтауну, у Тексасу, за врло кратко време доживео је да му кола буду трипут украдена. Покушавао је на све начине да открије препредегеног лопова, али није имао успеха. Онда је дошао на оригиналну идеју. Обукао је један костур у своје одело, навучао му мантил, ставио шал око врата и шешир на главу, и поставио га да седи у колима. Тако је радио сваке ветери и једне ноћи трагао га је из сна врисак. Потрчао је у гаражу и тамо нашао једног оне-свешћеног човека. То није био нико други но лично — његов аутомеханичар, који је доцније признао три раније крађе и додао да у животу није видео страшнији приказ од костура за воланом.

КОЛИКО МОГУ ЖИВЕТИ БЕЗ ХРАНЕ?

У париским природњачко-биолошким институтима, неколико научника је извршило занимљиве експерименте да би утврдили колико поједине животиње могу да живе без хране. Добијени резултати показују да је рекордер у гладовању међу сисарима пас, који 103 дана може да ништа не окуси. Затим пастрмка 105 дана, ајкула 112, жаба 365, корњача 500 до 600, питон 700 и крокодил 740 дана!

Као што се види из ове статистике човек, који може издржати без хране само 50 до 60 дана, једно је од најнежнијих створења у природи.

И ОВО ЈЕ ДЕО БИЛАНСА

По затварању Светске изложбе у Брислу издате су ове статистичке бројке: „Апомијум“, најпопуларнији објект изложбе, донео је два милиона долара. За све време трајања изложбе издато је 16 милиона оброка, 387 краљиваца ухапшено је на лицу места, 31.000 посетилаца се разболела, пет лица су умрла, 2.000 деце је изгубљено али су нађена и предата родитељима, седморо их је покушало да изврши самоубиство али су на време спречени, три „дестесе“ су се удале, 50 њих се верило.

вог Зеланда где га чекају син и ћерка а потом ће се преко пацифичких острва, Јужне и Северне Америке вратити у Европу. Од предвиђених 20.000 километара он ће само 6.000 тамо де нема копна, прећи бројом.

На своју коњичку одисеју од 14.000 километара пуковник Џонс полази са два коња, Јумбом и Чиком, и 160 килограма терета. Ту је његова гардероба за сва поднебља и временске прилике, шатор, провијант претежно састављен од бисквита, шећера и каве, комплетна аптека и што је нарочито значајно, две филмске камере од 16 и 35 милиметара са тракама у боји. Пуковник ће снимати све што му се учини ново, лепо и необично.

Занимљиво је да за овај пут пуковник Џонс није потковао своје коње, јер мисли да ће они дугачак пут под непредвиђеним условима боље издржати без ковине. Очекује се да ће овај путник око света по повратку у Енглеску објавити своје путописне мемоаре.

Кажњени магарац из Синдерфорда

Енглеска варошица Синдерфорд је од памтивека позната по болевности њених становника према магарцима. Обичај који се претворио у неписано правило — да се магарци слободно могу шетати неким градским улицама — стар је вероватно колико и сам Синдерфорд који је основан у раном Средњем веку. Због ове привилегије још и данас је забрањено свим моторним возилима да пролазе овим улицама.

Најугледнији живи магарац Синдерфорда је чувени Томас, већ оромули „старац“, који се пуних 25 година слободно шета улицама града. Сваког дана, већ годинама, у исто време, уз пратњу гомиле веселе деце и њихово махито скакање, одлази он у исту кафану где га весели гости чаше криглама црног пива.

Пре неколико недеља Томас је из непознатих разлога „скренуо са одређеног пута“ и уместо да оде у „своју“ кафану ушао је у један од најотменијих локала у главној градској улици. Збуњене госте почео је да гурка њушком у леђа очекујући да га понуде пивом. Али, у том тренутку је нашао полицајца, записао несрећног Томаса, протерао га из улице у којој је забрањен приступ теглејој марви и предао тужбу општинским властима. Донето је решење којим је „Томасу забрањено да се креће главном градском улицом“ а његовом газди је одређена казна што није довољно пазео на његово „понашање“.

Зато што не уме ни он...

Пред једним судом у Малмеу у Шведској, одговарао је неки Оле Серенсен због крађе виолине од суседа. У току претреса, судија га је запитио: „Па добро, зашто сте украли тај инструмент кад, како сами признајете, не умете да свирате на њему?“ „Да, — одговорио је Серенсен, — али не уме ни он!“

ПУТ ОКО СВЕТА НА КОЊУ

Британски ваздухопловни пуковник, вилин-командер Алберт Џонс, прослављени ваздухопловни ас из Другог светског рата, командант бомбардерских ескадрила над Немачком, заробљеник у Ста-

лагу ПЦ, пошао је пре три недеље на најнеобичнији пут око света. Неће користити ни ауто, ни авион, ни брод, ни бицикл. Две и по године јахаће на свом галском понију. Пут ће га водити преко Европе, Азије, Индонезије до Но-

Село најсрећнијих животиња

Стотине паса, мачака напуштених од својих господара и најразличитије животиње нашле су уточиште и пуну заштиту и код власти и код житеља француског села Морнас

Један несвакидашњи случај открио је пред читавим светом једно необично француско село које по ред свог имена Морнас, има још једно, сада толико популарно у Француској: „Село најсрећнијих животиња“.

Једна девојчица од непуних седам година, Клодет Рејно, и грајући се недавно у пољу крај свог села, а непосредно уз аутостраду, спазила је како неки пас спава на топлој октобарском сунцу напред бетонског коловоза. У исти мах мала Клодета је спазила како лудом брзином јури један путнички аутомобил, чији је возач сиреом покушавао да уклони пса и нагна га да се уклони. Међутим, пас је као закљан спавао и поред завијања аутомобилске сирене. Тада је мала Клодета испрчала на аутопут и својим ручицама зграбила пса. У трен ока овај је скочио и унезверен и бунован удео до кости своју малу спасиоћку па заједно у траву крај пута. За њим се нашао у прани и мала Клодета која је на сав глас јавкала од бола држећи здравом руком ону уједену, сву обливену крваву.

Пас је убрзо увидео шта је чрадио па је одјурно у село где је пакленим лавском узбуњеном мештане и одвео их до мале девојчице — своје спасиоћке, пред коју је затим извистећи допузао као да је хтео да покаже колико се „каје“...

Девојчица је убрзо узказана лекарска помоћ и све се лепо свршило по њу, али и по овог несмотреног пса-луталицу. Њега би сељаци ма ког другог села вероватно моткама претукли, али његова је срећа што се све то десило на домаку Морнаса, села, које луталицу не само да није казнило већ га је „успинило“.

Ова потресна прича допрла је и до ушију француске сликарке и списатељке Мари-

јане Жилбер, која се затекла у близини овог села. Сазнавши истовремено да је Морнас село најсрећнијих животиња, она је похитала тамо и баш стигла у тренутак када је председник општине честитао малој Клодети на пожртвовању.

Све ово толико је одушевило и узбудило књижевницу да је одмах изјавила председнику општине: да јој је особито задовољство да становнике овог села који показују толику љубав према животињама, на неки начин награди.

Тако је постао фонд Маријане Жилбер из кога ће се сваке године додељивати награде житељима овог села за укавану бригу животињама. Ту, на лицу места, створен је план како да се награђују сељани Морнаса. Већ неколико дана касније „село најсрећнијих животиња“ прогласило је, у присуству добротворке и још неких гостију, четири лауреата, међу којима је прва била мала Клодета.

И тада се за све ово и сазнало... Читаву Француску је убрзо причала не само о племенитом делу мале Клодете већ и о селу које је као „једна душа“ када су животиње у питању. Под вечно плавим небом блиског мора, већ годинама, само својим скромним средствима напуштених паса, мачака, коза, коња, живине па чак и две птице прабљивце, које је неко од сељана испетљао из жица у које су се ухватиле, и донео их у село где су припитомљене.

А да су у Морнасу и његови питомци-четвороношци задовољни илустрије овај пример. Један од сељана, иначе негдашњи шампион Француске у стрељаштву, Раул Ревир, сваке године вади своју ловачку дозволу и плаћа чланарину, али не одлази у лов, иако му је то највеће задовољство, само зато да не замара своје псе и да не би убио дивљач. Његов сусед Андре Каје, који држи један мали и уредан котел у Морнасу, већ годинама на улазу држи натпис намењен туристима и излетницима да „радо примате госте који доводе са собом псе или мачке“.

Зожибљаји Бима и Бума

ДИЖИТЕ ГЛАВНО ЈЕДРО, МОМЦИ! КРЕДЕМО!

РАЗУМЕМ КАПЕТАНЕ!

ОЈ, МОРЕ ДУБОКО! СВА МОЈА РАДОСТИИИ...

РАЗУМЕМ, КАПЕТАНЕ!

БАЛАВЦИ!

РАДОСТИИИ... РАДОСТИИИ...

ТАКО, ЖУТОКЛЈУНЦИ! ДА СЕ УБУДУКЕ НЕ ПОТСМЕВАТЕ СТАРИЈИМА!

ГРРР

РУК!

ВИ, ИЗГЛЕДА БАШ ОБЕТЕ КАВГУ?

У РЕДУ! МИ ЈЕ ПРИХВАТАМО!

КАКАВ САМ СТРЕЛАЦ? БОМБА!

АЈОООО!

ОЈ, МОРЕ ДУБОКО! СВА МОЈА РАДОСТИИИ...

ХЕЈ! БИДЕМО ДОБРИ!

КРАЉ ОД САБЕ (ЖОРЖ САНДЕРС) НАПАДА КРАЉА СОЛОМОНА (ТАЈРОН ПАУЕР) ТО ЈЕ ТРЕНУТАК КАДА ЈЕ ПОЗИРАО ТАЈРОНУ ПАУЕРУ.

Тајрон је рођен у старој ирској уметничкој породици. Његов дед, Харолд, убраја се међу највеће енглеске пијанисте свога времена.

Своме сину дао је име Тајрон зато што се и њихово грофовско имењаје у Ирској звало тим именом.

Године 1912, отац Тајрон Пауера се оженио Американком Емом из Индијанополиса,

ТАЈРОН ПАУЕР

У мају обе године, у Магриду, док је снимао филм реџишеља Кини Вигора »Соломон и краљица од Сабек«, умро је најрасно Тајрон Пауер. У овом броју доносимо крајку биографију овој омиљеној филмској глумца

која је била чувена по својој лепоти и школованом гласу. После удаје узела је уметничко име Патја.

Тајрон син рођен је у кући овоје бабе по мајци, у Синсинатију у држави Охајо, 1914 године. Још на два месеца пред његово рођење, мати и отац играли су у Шекспировим комадима, јер су обоје били глумци.

Кад се узме у обзир да је рођен у кући са толиком уметничком традицијом и да се васпитавао стално у позоришном духу, онда није ништа чудно што је и сам постао глумца.

Родитељи малог Таја играли су у позоришту и у немим филмовима холивудске производње. Ту, у Холивуду, где се Тај некада забављао као дете, једног дана ће постати и крупна звезда.

Тајрон отац и Патја добили су ангажман за Њујорк. Али, пошто је њиховом синачињу, њујоршка клима шкодила, мо-

рали су да отпутују у сунчану Калифорнију, и у Сан Дијегу су основали своју позоришну трупу. То је било за време Првог светског рата, кад је много америчких грађана било под заставом, а војсци је требало дати разонде. Мали Тај живи између кулиса театра и свакодневно се напаја несвакидашњим животом разних комада позоришног репертоара.

Већ у седмој години Тајрон игра своју прву улогу на позоришној сцени. Пишући о глумцима, позоришни критичари су сматрали да је потребно да се похвали и Тајова игра. Али, да би се посветио театру, он је морао да учи. За све време гимназичког школовања члан је бачких драмских трупа, а његова мати, пошто је син живео одвојено, у колежу, престави му пише писма пуна савета из њеног и мужевљевог глумачког искуства.

Тајрон је са одличним успехом завршио класично школовање и у једном тренутку на-

ступило је двоумљење: да ли да се посвети сцени или да се упише на универзитет? Најзад, наклоност ка глумачком позиву је превагнута.

Његов успех је у основи имао три елемента: талент, одважност и хладнокрвност. На једној претстави, док је играо са својим оцем, један глумца, њихов партнер, неспретно је замахнуо ножем и добро га засекао по образу, али он је наставио да игра као да га овај није ни оцетио.

Пауер отац умро је 1931. у Холивуду, за време снимања једног филма. Док је умирао, син му се налазио крај узглавља. Мада се цело дан није осећао добро, отац је играо све до ноћи јер није хтео да прекине снимање. У поноћ, срушио се заувек пред камером. Двадесет седам година касније, сину се догађа исто.

Има уметника почетника којима славно име које носе користи за успон у каријери, другима оно шкоди. Тајрон Пауер припадао је овој другој групи.

У Холивуду се сматрало да млади син чувене лепотице и глумице и исто толико чувеног преминулог глумца нема довољно квалитета, да није толико фотогеничан да би могао да игра на филму. Давали су му споредне улоге за које није био довољно плаћен да би од тога могао да живи. Прво је покушао да продере у Чикагу, као позоришни и радио глумца. Касније, једна позната глумица, Хелен Менкен, пријатељ његових родитеља, искостила је свој утицај да га ангажују у једном позоришту у Њујорку. Играо је и даље на филму, али само „даблере“ — замењивао је славне глумице у опасним ситуацијама, и кад се сцена снима далеко од камере, да публика не препозна заменика. Тако је и даље проводио живот у сенци.

Али дошао је крај и његовим неуспесима. Кад је добио улогу Бенволија у комаду „Ромео и Јулија“, његова мати је дошла у Њујорк да га види како игра са великом америчком трагеткињом Кетрин Корнел.

БИНА ЛОЛОВРИЋИДА СА ТАЈРОНОМ ПАУЕРОМ У ЊЕГОВОМ ПОСЛЕДЊЕМ ФИЛМУ.

ПЛАТОН И БЕЛКА

С Платоном и Белком упознао сам се у једном од зимовника на архипелагу Земље Фрање Јосипа, — почео је своју причу руски истраживач Горбунов. — Први се представио Платон. Тек што су се елисе авиона зауставили и врата отворила, по уским степеницама попео се у кабину сивобели пас паметне љушке. Био је то Платон. Очувано је све путнике, а такође и сав потлаж. Касније сам дознао да он врши ту „смотру“ кад год се на снежни аеро-

дром спусти какав авион. Кад је „смотра“ била у пуном јеску, однекуд споља разлегло се вестриљиво и незадовољно мумлање. Погледао сам кроз врата авиона и угледао малог чупавог медведића који је неспретно покушавао да се увере уз лествице.

— Шта је, Белка, изгубила си Платона? — обратио се мени један од чланова посаде зимовника који су изишли да сачекају авион. У одговор, Белка је замумљала још јаче. На то је Платон скочио из авиона, лизнуо мечету уво и — две крзнене лопте закотр-

љале су се по снегу у тобожњој борби.

Испричали су ми касније историју њиховог познанства које се брзо претворило у право пријатељство.

Неколико месеци пре мог доласка, радиста Јаков Иванович Самарцев донео је у зимовник једно малешко мече. Да му самом не буде досадно, Самарцев се одлучио да га спријатељи са својим псом. Осталим члановима зимовника то је изгледало потпуно нестварљиво. Јер, Платон је био познат као љути непријатељ медведа. Увек је био на челу псећег чопора који је прогонио медведе. Једном је чак упао у јазбину једне медведице и ту одважност умало није платио главом. Муњевит скок спасао га је од смртног удара њене шапе, али је успоме на на тај сусрет остала: тешко озлеђена задња десна нога. Отада је Платонова мржња према медведима постала још јача.

Ипак, на свеопште чуђење, Платон је одмах показао велику приврженост према малом, незаштићеном медведићу.

Тако је почело ово необично пријатељство.

Платон је увек био спреман да узме у одбрану свог друга. Ако би медведић постао обестан или би се из неопрезности сувине приближио осталим псима, Платон би га пријатељски добро продрмсао. Другови су јели из једне посуде. Никад се нису гложили.

Њихову игру и зачињавање човек је могао сатима да посматра. Пријатно је аграрити Платона за реп и за узврат добити благ „шамар“. Лепо је ваљати се по снегу, котрљати се један преко другог. А кад умор савлада, угодно је завући љушку у топло крзно и спавати загреван топлотом Платоновог тела.

Тужно се завршило ово пријатељство. Пред само Белкино пребивање из зимовника на континент, догодила се несрећа: једна запрега паса за вучу налетела је на медведића и раскидала га на комаде. Отада је Платон увек тужан. И мада као некад дочекује сваки авион и врши „смотру“, мада дозвољава да му понекад приђу и други бели медведићи, он не може да заборава Белку — у његовим очима нема више некадашњег веселог пламчића.

У Риму се вода плаћала на сати

Систем снабдевања Рима водом која је помоћу врло сложеног система водоводних цеви дотичала чак и у домове „Вечног града“, представљао је за оно време право ремек дело. О томе нам је остао један врло занимљив напис управника службе римског водовода Секстиуса Јунијуса Фронтинуса из 97 године наше ере. Водовод је био направљен од олучастих оловних цеви. Девет великих кракова, од којих је најстарији постављен 313 године пре наше ере, доводили су воду у Рим. Цеви су већином биле постављене под земљом и имале су 247 разводних тупкова.

Главни недостатак био је у томе што нису постојале славине тако да је вода непрестано текла. Потрошач је плаћао воду на сат према величини своје водоводне цеви. Основни пресек цеви одговарао је броју пет и звао се „квинарија“.

Прецизна евиденција омогућила је Фронтиниусу да успостави потпуно равнотежу између довода и потрошње воде. Према подацима које је он оставио „Вечни град“ је трошило: 1.017 квинарија воде за јавне потребе, 3.647 за приватне, 4.401 за 19 касарни, 95 за надлештва, 39 за јавне зграде и позоришта, 591 за фонтане и још за неке друге потребе. Укупна потрошња је износила 9.955 квинарија а када се зна да је вода текла браном од два метра у секунди види се да је Рим трошио 31.900 кубних метара воде на сат.

Римски водоводни систем био је допуњен врло разгранатим и усавршеним канализационим системом

НАШЕ СТАРЕ И РЕТКЕ

КЊИГЕ

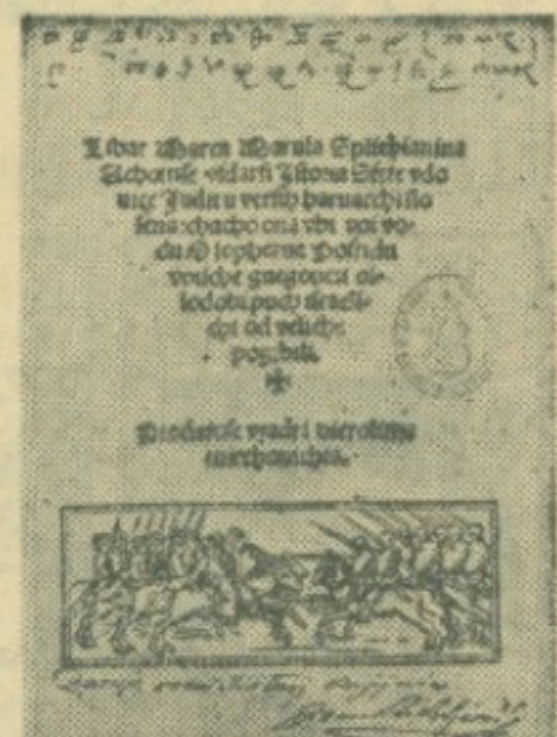
новијег датума ако претстављају реткост на књижарском тржишту.

Почасно место и изузетна вредност

Наше старе штампане књиге у свету библиофила и у фондovima светских библиотека већ одавно заузимају почасно место, јер су нарочито ретке и тешко се до њих долазило. У великим светским библиотекама и музејима те наше старе штампане књиге чувају се као изузетна вредност. Ратови и непријатељске најезде уништавали су наше културно наслеђе, а књига и она рукописана и штампана доживљавала је притом најтежу судбину. Тако се догодило да су наше најдрагоценије рукописне књиге данас туђа својина. Најпознатији и најлепше украшен споменник хрватске глагољске књижевности „Мисал кнеза Новака“ (1368) такође није наша својина него се чува међу драгоценостима бечке Националне библиотеке. Ванредно је лепо опремљен и „Мисал“ чувеног босанског феудалног великана Хрвоја Вукчића Хрватинића, из 1405 године. Најпре је доспео у знамену библиотеку хрватско-угарског краља Матије Корвина, а потом је као турски плен, са осталим драгоценостима, пребачен у Цариград, где је чуван све до 1899 године, када је, поводом 1000-годишњице мађарске државе као султанов дар опет враћен у Мађарску. Ускоро је потом загуљен.

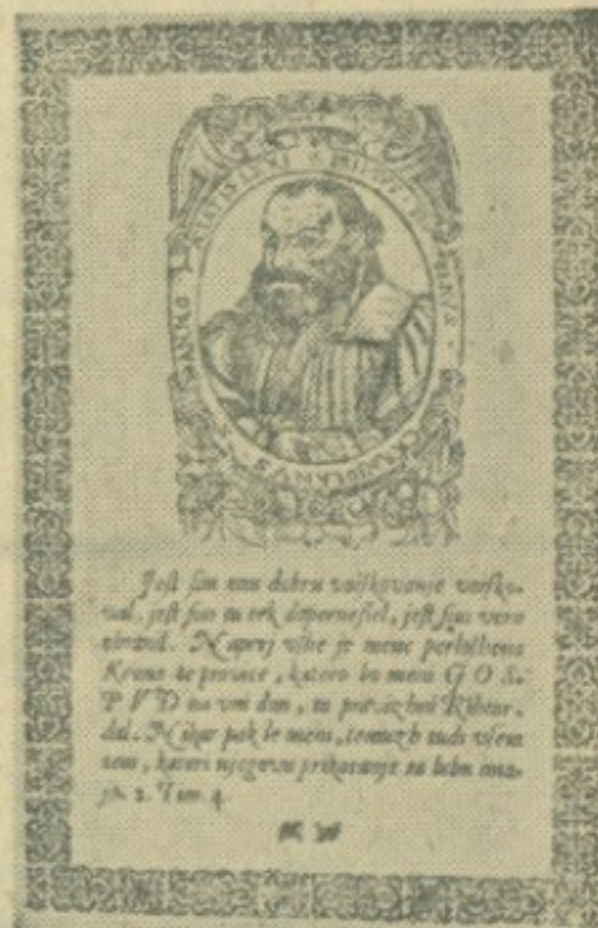
То је судбина књига, нарочито оних рукописних, које, ако потичу из најстаријих времена, претстављају неизмерну вредност. И најстарија српска рукописна књига — Мирослављево јеванђеље — имала је такође чудесни пут нарочито од 1903 године на овамо: доживела је страхоте ратова, а кад би се писао роман о књизи онда би „Мирослављево јеванђеље“ могло да буде главни јунак.

Реч је о ретким и најређим нашим старим књигама. Само поједини њихови примерци расути су данас по иностранству.

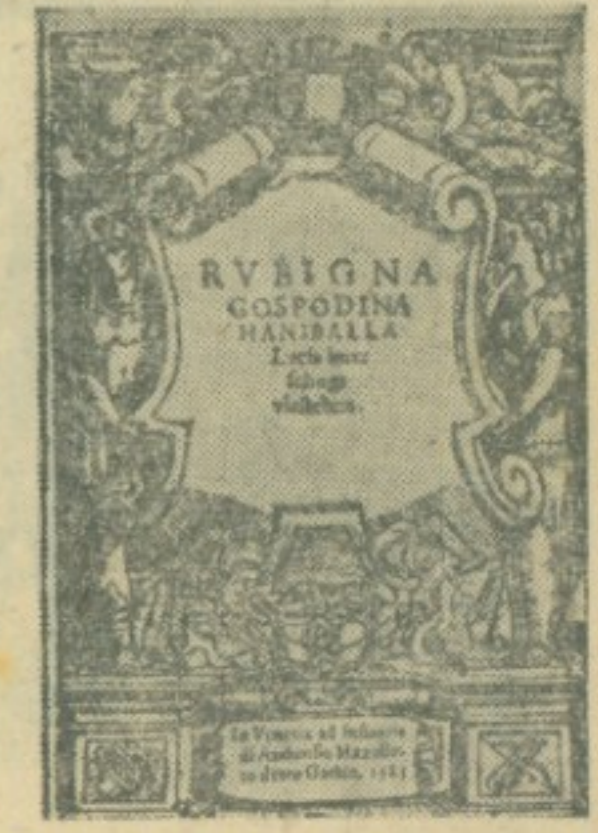
ДРУГО ИЗДАЊЕ МАРУЛИЋЕВЕ „ЈУДИТЕ“, ВЕНЕЦИЈА, 1522

Једини примерци „Јудите“ познатог свега Сплићанина Марка Марулића — врло ученог хуманисте и славног књижевника широм Европе — из првог, другог и трећег издања (1521, 1522, 1523) данас се чувају у Дубровнику, Венецији и Минхену. То су „парисима“ — најређи примерци, јединствени и ненадокнадиви, а према томе и ванредно драгоцени. Ханибал Луцић, Хваранин, написао је „Робинју“ — која у светској историји драме заузима нарочито место, јер је она прва из новијег периода с мотивима из световног живота. „Робинја“ је штампана два пута — 1556 и 1585 године. Један примерак првог издања чува се у Загребу, а примерци оба издања у британском музеју у Лондону. Једини данас познати примерак „Планина“ Петра Зоранића, задарског песника из прве половине 16 века, налази се у библиотеци Југославенске академије у Загребу. Та књига спада међу највеће реткости нашег и светског књижаства и зато претставља велико благо.

СЛИКА КРАЊСКОГ РЕФОРМАТОРА ПРИМОЖА ТРУВАРА (1508-1586) ИЗ „ЖИШНЕ ПОСТИЛЕ“, ТУВИНГЕН, 1595.

била сасвим ретка и појединци су је плаћали са онолико злата колика је била тешка (173 грама). Ову Доситејеву књигу многи су преписивали, као што се раније, док није било штампарија, чинило међу Србима. Многи ратови и непријатељске најезде уништавали су на-

ХАНИБАЛ ЛУЦИЋ, „РОВИЊА“, ВЕНЕЦИЈА, 1586

Ратови су уништили многа драгоценост дела

Првим издањима дела неких старих писаца сасвим се замео траг. Марин Држић штампао је само „Тирену“ — пастирску игру, али прво издање (1551) сасвим је нестало и до данас се без успеха за њим трага. Каснија издања, сачувана су само у врло мало примерака. Дела неких старих писаца била су доскора позната и коришћена, али су потом нестала без трага. То је случај и са „Аминтом“ — истакнутог дубровачког песника Домјанка Златарића, и сва потоња трагања била су узалудна.

ним библиотекама и музејима целог света, као и код нас у земљи. А често су то и једини примерци, и као такви чувају се у трезорима библиотека и музеја као изузетно благо. Загреб, Дубровник, Љубљана, мање Београд, јер је његова Стара Народна библиотека до темља изгорела у прошлом рату, чувају поједине примерке данас ретких у давнији штампаних књига. Међутим, неке се налазе и у библиотекама и музејима Беча, Рима, Будимпеште, Лондона, Вашингтона, Прага, Венеције, Одесе, Лењинграда и другде.

Једини примерци „Јудите“

Наши научници приморани су да се често обраћају библиотекама и музејима широм света ако желе да проучавају прва издања неких наших старих писаца. Тако, на пример, „Мисал“, штампан у Венецији 1483 године, најстарију хрватску глагољску књигу, има и Конгресна библиотека у Вашингтону. Неки примерци тог „Мисала“, чувају се још једино у Загребу, Риму и Бечу.

Прва хрватска штампарија прорадила је у Сеньу 1494 године. И она је штампала један „Мисал“ (црквена књига), али се једини њен потпуни примерак чува у будимпештанском Народном музеју. Сеньска штампарија није била на некој техничкој висини јер је израда била прилично груба, али је цетињска (ободска) штампарија могла да се мери са тадашњим европским штампарском уметношћу. Прво дело те штампарије је црквена књига „Октоих“. Потпуно сачувани њен примерак налази се у бечкој Националној библиотеци и његова је вредност огромна.

Нарочиту драгоценост данас претстављају књиге које су штампане по разним српским штампаријама за време турске владавине у Грачаници, Мишешеву, Мршциној цркви (ни до данас није тачно одређен положај овог места), Руђину и Београду. Јеванђеље, које је у Београду штампано 1552 године Дубровчанин Трајан Гундулић — налази се у загребачкој Свеучилишној књижници и претставља једно од њених највреднијих драгоцености.

Међутим, има и других узрока због којих су неке књиге нестале из оптицаја. Извештај део књижевних дела наших старих писаца био је прогонен од црквених или државних власти. Она су била прожакана и осуђивана. Тако је, на пример, забрањена „Кроника“ (1578) загребачког каноника Антуна Врамца, јер је ту у некатолчком духу говорио о верским стварима а нарочито о папичи Јованини, која је својом појавом осрамотила не само установу папа него и римску цркву. Од Врамчеве „Кронике“ сачувана су само два примерка. Исто тако сачувано је и врло мало примерака од Трубаревог словеначког превода „Новог завета“ (1557) као и од Далматинског превода „Библије“ (1578). Ти најстарији југословенски књижевници, присталице верске реформације, били су изложени прогонима заједно са својим делима. Исти је случај и са Доситејем Обрадовићем, чије је прво дело „Живот и прикљученија“ (1783) наишло на велики отпор у српско-православним црквеним круговима, а према неким вестима, оно је било чак и спаљивано. Још за Доситејевог живота та је књига

ше драгоценост културно наслеђе, наше библиотеке, музеје, архиве, а у њима и наше старе рукописне и штампане књиге. Поједини такви примерци веома су драгоцени и ми их

ДОСИТЕЈ ОБРАДОВИЋ, „ЖИВОТ И ПРИКЉУЧЕНИЈА“, ЛАЈПЦИГ, 1783

зато чувамо у нашим културним ризницама с нарочитом пажњом и љубављу.

КАО БЕБА

Што је последњих месеци голман француске националне репрезентације Колона у изванредној форми — он приноси успехе. Свако вече његова жена припрема четири „шучле“: једну за најмање дете-одојче, две за нешто веће двоје деце и једну за оца. „Откако се тако храни мој муж је у најбољој кондицији“ — каже са убеђењем голманова жена.

Дала баба грош да је пусте у коло, а два да изиђе из њега

Лекари у многим земљама устали су против најновије масовне заразе — игре хула-хоп, као врло штетне по здравље.

Из Швајцарске извајају да је знатно више случајева херније, бубрежних сметњи, лумбага и ишијаса отако је завладала ова манија. Око 95 одсто нових пацијената између 16 и 65 година признају да су били „заражени котуром“. И из других земаља чују се опомене да хула-хоп може довести до трајних повреда на кичми и бубрезима.

У Токвију се догодило чак и је дан смртни случај. Пошто је извео 500 обртаја, млади Јапанец Изаки Фукушима пао је као промом погођен. Пренели су га у болницу, где је убрзо умро. Сматра се да је узрок смрти „поскањ“ неког крвног суда у мозгу од превеликог напора.

Ево и једног рекорда. Клод Гаше, 33-огодишњи радник из Поатијеа у Француској постигао је крајем прошле недеље светски рекорд у хула-хопу. У присуству једног нотара он је осам часова и 32 минута обретао око себе обруч од пластичне масе. Један гледалац тврди да је за то време избројао 67.000 обртаја. Досадашњи светски рекорд од 6 часова и 4 минута држао је деветнаестогодишњи Француз Пјер Фурије.

Недавно је у Холандији дошло до тешкоћа у грађевну кућа. Јер је на тржишту нестало пластичних цеви. Читаво ово питање дошло је и пред холандски Парламент. Један од посланика тврдио је да је оскудница у пластичној жици последница пасије за хула-хопом. За-

лике су покушавали произвођачи обруча који се употребљавају у овој игри, омиљеној од недавно у Европи.

Једна иста девојка, у току једне једине недеље, довела је 25 лица, старих 60 до 70 година, једном вашингтонском масеру. Сви су се они — прича масер — жалили на болове и убој у пределу последњих пршљенова. Откуд то? Пали су на под изгубивши равнотежу при извијању бедара у обручу, који се употребљава у игри хула-хоп, веома омиљеној у читавој Америци. Ова последња вест потсећа нас на нашу народну пословицу која гласи: „Дала баба грош да је пусте у коло, а два да изиђе из њега“.

ЖИВОТ...

Ко је чуо причу о мењање пребивалишта или се- поглавару Пашакутеку? Нико?... А ипак, он је по- стојао!

Био је то један велики поглавар који је победио Шукиманку и Куинманку. Уништио је злог господара Хатун-Колу а Шукунтоа је потчињено себи. Његов ближи војсковођа био је његов брат Капак Јупанки. Кад је хтео да се разоноди позивао је своју дворску будалу Канишуа. Одело му је било од фи-

ЈЕДНОГ МЛАДОГ

не ламине вуне, круна од разнобојних пера, а уши су му биле истегнуте због тежине огромних златних и платинских наушница. Прса му је украшавао грб са извезеном дугом око које су се свијале змије. Стража га је окруживала кад је шетао опуњен у својој носњици. Он је био врховни поглавар Инка.

Народ Инка живео је далеко од нас, и у свему нам био далак. Чак и места њихова носе чудна имена: престоница Куско, језеро Титикака, град Панта, залив Гвајакил, планина Кордильери.

Живот до ситница одређен

На висоравнима Анда, према Пацифику, некад су живели Инки, најнеобичнији црвенокошци. Били су моћни, али њихова цивилизација је уништена за време доласка Шпанца у Америку. Пашакутек — Велики Инка — био је апсолутни владар као што су били и његови претходници. Градови су били узорно уређени. Грччарија, филмарство, златарство, кујунџински радови и други занати и данас су недостижни изванредном мајсторском. Када се празнује бог Сунца у Кускоу, не може се замислити ништа лепше ни величанственије.

— Ас! — уздахнуо је Пиед-Леже, који није видео ништа слично, јер никада није напустио своје село, забачено далеко на северу...

„Ас“ је био један израз Инка који је употребљаван стално у смислу „вере ми“, кад не може да се изговори ниједна друга реч.

Живот Инка био је до ситница одређен: забрањено је

Нарочити прописи делили су Инке према годинама у десет категорија.

Од рођења па до краја прве године — то је био једини период у животу када никаква активност није предвиђена. Али, већ тада строгост је почињала — родитељима је било забрањено да узимају дете у руке, да би се избегло да од њега постане размаженко и зановетало! Морали су да га стално носе са кољевком. Без неког изговора мајка није смела да га храни више од три пута дневно.

Од свршетка прве до пете године — дете се игра. Пиед-Леже није имао ништа више играчака од својих другова.

...ИНКА

А то су биле чигре, коцке. Тада су их већ учили да је рђаво остајати неактиван.

Између пете и девете године, дете је стабилније и сигурније хода. Почиње да постаје и користан породици, нарочито у кући.

Пиед-Леже се добро сећао церемоније коју је њему у част приредио један члан његовог племена. Сви су се били окупили, и тада су му први пут биле исечене косе. Кум је био задужен да ову све-

WALT DISNEY СВЕТОСТ У ШУМИ

НЕКОЛИКО ТРЕНУТАКА ПОГЛАВИЦА НИЈЕ СКИДАО ОЧИЈУ СА СВОГ МЛАЂЕГ РИВАЛА НИСКИТУНА...

О СУДБИНИ МОГ УСВОЈЕНОГ СИНА, ОДЛУЧУЈЕМ ЈА, ПОГЛАВИЦА!

ЗА ТО ВРЕМЕ ДЕЛ ХАРДИ СЕ САСВИМ ПРИБЛИЖИО ИНДИЈАНСКОМ ЛОГОРУ...

ТИХО, МОМЦИ! КО ЗНА У ШТА КЕМО УПАСТИ!

УВРЕЂЕН У СВОМ ПОНОСУ, НИСКИТУН СЕ ДУГО ЛОМИО... А ЗАТИМ ЈЕ, ПРИЗНАЈУЋИ ПОРАЗ, ОПУСТИО РУКЕ...

ДОБРО ЈЕ! А САД, ПОБИ СА МНОМ!

ПОГЛАВИЦА ЈЕ ПРОВЕО ЈОНИЈА КРОЗ ШУМУ И ОДВЕО ГА НА ОБАЛУ РЕКЕ...

ОВО ЈЕ МЕСТО РАСТАНКА! ЈА ОСТАЈЕМ ТУ... ТИ ИДИ ТАМО ПРЕКО! АЛИ...

НЕПРИЈАТЕЉИ ТО НЕ РАДЕ АКО СЕ НЕКАД СРЕТНЕМО У БИЦИ, МОРАЈЕШ ДА МЕ УБИЈЕШ... ИЛИ ЕУ ЈА МОРАТИТЕ БЕ!

МАЛО КАСНИЈЕ, ДЕЛ ХАРДИ НАШАО ЈЕ ИЗНЕМОГЛОГ ДЕЧАКА КОЈИ СЕ БОРИО С РЕЧНОМ СТРУЈОМ...

ЕВО, ЈОНИ! УХВАТИ СЕ!

УСКОРО, НА ДРУГОЈ ОБАЛИ РЕКЕ...

ЗАШТО СТЕ МЕ СПАСЛИ? ЈА НЕМАМ КУДА ДА ОДЕМ!

ИМАШ СВОЈ ПРАВИ ДОМ У КОМЕ ТЕ ОЧЕКУЈУ ОТАЦ И МАТИ! ТИ СИ ХЕРОЈ, ЈОНИ! СВИ СУ ВЕЋ ЧУЛИ ДА СИ СПАСАО ОД ЗАСЕДЕ ГРУПУ НАСЕЉЕНИКА!

БУТРАДАН, У КУЋИ ЈОНИЈЕ - ВИХ РОДИТЕЉА...

ТО ЈЕ ЈОНИ... НАЈЗАД СЕ ВРАБА!

ТРИ... РАШИРЕ - НИХ РУКУ... ДА НАС ЗАГРЛИ!

КРАЈ

чану операцију изврши — једним кременом. Одрезана коса је прикачена испод кућног крова. Пиед-Лежеу је понуђено неколико поклона: бела кошуља без рукава, капа од браон вуне и једна кожа од ламе — одело и покривач — које је морао узети са пуно пажње. Тада му је кум изабрао име. Родитељи и пријатељи су били јако весели. Све се завршило песмама, играма и обиљом закуском.

Велике церемоније после испита Од девете до дванаесте,

У дванаестој години им се поверава чување ламе — све до навишене осамнаесте године. Али њихов посао није само то. У исто време, мора се посветити и пољопривредним радовима и свим врстама мануелног рада под вођством оца.

Инки су веома волели ламе те кротке животиње које су готово сматране за чланове породице. Какав јад за Пиед-Лежеа када је морао да их напусти!

Знао је да тада треба да пође у једну градску школу, где ће за учитеља имати Амагос, што значи „подмуки“. Тако су називани учитељи јер су тражили одговор на све, из свих области.

Прве године ту се учио кичуа, званични језик земље. Друга је била посвећена религиозној науци, а трећа учењу кичуа или везивању чворова. Читаво година за то! Али чворови су за Инке били систем писања, једини који је икад био познат. На конопцу су они распоређивани према ономе што је требало рећи.

Четврте године, учила се историја, географија, астрономија.

Учитељ је имао право да туче своје ученике, али и то је било утврђено: само једанпут дневно и то по табанима — што није било сувишне свирепости. Табан је отворено код дечака који су стално трчали боси.

Испити су окупавали студије. Тада су приређиване велике церемоније којима је присуствовао поглавар лично. Ни-

је било важно испитати знање кандидата већ их подврћи спортом такмичењу: трчању, одапнијању стрела и праћке. Морали су показати и издржљивост, способност да остану непомићни у току више ноћи, као у лову. Трчање је било веома важно јер су маратон обављане све покребе Инка. Победници су при мали награду из руку свемоћног Инка: круну али не од лавора већ од пера.

У току церемоније извођене су разне игре — пума, леђа ученика била су покривена кожом ове животиње; затим змија. Млади људи су добијали оружје и одела — почасне знаке њиховог новог достојанства. Тако су се спремали за будуће поглаваре, чланове елите.

Мудар, окретан и јак, после свега овога и Пиед-Леже је био спреман да заузме једно од врховних места — звање поглавара Инка.

ПРОПАЛИ ИЗЛЕТ

Неки Доналд Лутман, 35-огодишњи авантуриста, хтео је пошто-пото да оде у Индију, али није имао новца да плати пут од САД до далеке земље. Једне ноћи дошвањао се до аеродрома Ханском код Бедфорда у држави Масачусетс, и заузео место пилота у школском авиону. Пошто се први пут нашао у пилотској кабини, није знао чему које дугме или ручица у апарату служе. Изгледа да му се много журило јер је без размисања притиснуо на једно дугме, мислећи да ће на тај начин покренути елису. Али, повремено је уређај за аутоматско избацивање пилота из седишта у случају удеса. Кабина од плексигласа се наједном отворила, али је срећом отказао апарат за избацивање пилотске кабине увис. Најзад се Лутман толико збунио и запетљао, да је почео да дозива у помоћ. Чуvari су дошли и обавили своју дужност.

НИКО НИЈЕ КРИВ

За време пете рунде једног професионалног бокс-меча месту Леко, у Италији, нестала је струја и цела сала се нашао у мраку. Борба је, наравно, била прекинута. А кад су се сијалице понова упалиле, публика је имала шта да види: на рингу је лежао, нокаутран, судија! Међутим, није могло да се утврди који је боксер то учинио, пошто су обојица порицали.

СУНЧЕВИ ЗРАЦИ

Научници још нису потпуно проучили природу светлости. Добро су познате многе њене особине: којом се брзином креће, и то по правој линији сем у изузетним случајевима, да је бела светлост састављена од разних боја, да се прелама када прелази из гушће средине у ређу и обратно; да се светлосни зрак понекад понаша као да се састоји од многе гобројних честица, фотона, који у непрекидном низу лете једни за другима и ударају о препреку која се нађе на њиховом путу. То је још Њутн установио. Али доцније су откривене појаве које се никако не могу објаснити материјалном природом светлости. Оне, напротив, постају сасвим објашњиве ако се светлост замисли као таласање: као када се у воду баца камен, или као тре перење звукова. Тако је настала таласна теорија светлости, која је убрзо сасвим потиснула Њутнова.

Каснија испитивања и открића нових чињеница показала су да ни таласна теорија није довољна да објасни све појаве светлосног зрака. Зато су чињени и још се чине разни покушаји да се установи његова природа. По свој прилици, закључују данашњи научници, светлост има двојаку природу — понекад се понаша као да се састоји од материјалних честица, а понекад као да је таласање. Проблем је још отворен и стално на дневном реду, јер су светлосне појаве од највеће важности за упознавање читавог васионе.

Светлост у старо време

Природа светлости занимала је људе и пре Њутна, али се

није много њих усудило да истраже своје мишљење. Расправљало се само о томе да ли светлосни зраци долазе у наше око од предмета који посматрамо или пак из ока падају на предмет па га зато видимо. Када је најзад усвојено прво решење, поставило се и питање: шта је то што од осветљеног предмета долази у наше око и омогућује нам да га видимо?

Неизвесност је била велика, а могућност за објашњење тајне скоро никаква. Зато су неки прибегли домишљању. Аристотел је мислио да светлост има особину да задржи сличност са предметом од кога полази за све време свога путовања до нашег ока. Нешто друкчије је било мишљење Лукреција: са површине предмета који посматрамо одвајају се као неке његове слике, верне његовом облику. Оне на све стране лете кроз ваздух, па неке падају у наше око и ту стварају претставу о том предмету. Данас је јасно колико су оба ова објашњења погрешна.

Светлосни зраци по народном схватању

Занимљиво је знати како наш народ замислио светлост. Она је већ у најдавнија времена била идентификована са ватром и Сунцем, јер је оно главни извор светлости за човека. Стога су мотиви о светлости у народним приповеткама и песмама обично у тесној вези са мотивима о Сунцу.

У народу постоји предање да када је Немања наурио да гради Жичу, дуго није могао да изабере место. Онда је једне ноћи уснио како се једна светла жица са неба спустила на једно место на Земљи. Одлучио је да баш на томе месту подигне задужбину. Народ верује да

же савијати као жица или нит. Да народ замислио сунчеве зраке као жице или нити види се из приповедака које је забележио Вук Караџић. Један сиромаш човек ишао је кроз шуму и у њој, над језером, угледао девојку. Удевала је сунчеве зраке у иглу и њима по ђер

Месец — вероватно њихови зраци.

Златна коса

Пре много стотина година Сунце је претстављало највеће божанство код Срба. Замислимо га је као човек, још пре младих, који дању прелази преко неба, обично на белом коњу, али понекад силази и на Земљу, разговара са људима, помаже им. Временом је лик божанског Сунца избледео али је у народним предањима и књижевности остало довољно трагова о томе: помињу се многе личности златних руку, ногу и, нарочито, косе. Злато је било симбол сунца, па отуда златна коса није ништа друго до сунчани зраци.

Омађијан, у прасејој кожи, родио се и одрастао младић. Када је за жену добио кћер једнога грофа, кога је спасао у шуми, скинуо је са себе мајице и на највеће изненађење своје жене појавио се као диван момак: „Имао је златну косу, да се сва ложница од ње сјала и блистала, као од јаркога Сунца“. Ова коса претставља свакако сунчеве зраке, а омађијани момак некадашњег бога Сунца.

Неки змај претворно се у лепог човека и оженио. Једнога дана он се наљути на жену и оде од куће. Она пође да га тражи и лутајући по свету стигне најзад до Сунчеве мајке, која је сакри, да је Сунце, када увече дође на вечеру, не поједи. Пошто обећа да жени неће ништа учинити ако се покаже, мајка је изведе, а она замоли Сунце за помоћ да нађе мужа. Тако јој оно рече да се муж налази у доњем свету. Дале јој једну влас из своје косе да би јој светлела док пролази кроз мрачне ходнике. Сунце је у овом случају дато жени један свој зрак, довољан да растера таму у доњем свету.

се манастир зове Жича баш због те светле жице. У једној песми опет стоји: „Твоја се срећа родила, сунчаном ждралом (зраком) повила“, из чега излази да се сунчани зрак мо-

жефу везла. У другој причи, младић царској кћери нуди на продају кошуљу од росе и марилицу у којој су жице сунчани зраци, а потка звезде и

БРЗЕ

царинске машине

На аеродрому у Њујорку царински посао обавља се веома брзо благодарећи новокоњструисаним машинама за пребацивање пакета и пртљага. На осамнаест потпуно аутоматских царинских клупа постављају се ствари. Клупе се покрећу помоћу додира једног дугмета. Цариник их привлачи, прегледа и преко једне покретне пантљике шаље право у аутобус. На овај начин за врло кратко време може се извршити царински преглед пртљага 150 путника.

ФИЛМ О ВЕРНЕРУ ФОН БРАУНУ

Недавно је објављено да ће ускоро почети снимање филма о Немцу, сада америчком грађанину Вернеру фон Брауну. Филм треба да прикаже његове успехе у стварању V-1 и V-2 и других пројектила и сателита. Постоји само стрепња како ће Европљани да приме ову романтирану биографију некадашњег нацисте, а посебно Енглезима који су на својим леђима осетили благодет фон Брауновог стваралаштва.

Примена пластичне масе у хирургији

Лекари, нарочито ортопеди и хирурзи чим су сазнали за пластичну масу примили су је са оптимизмом, рачунајући да ће бити корисна и у медицини. Већ после краћег испитивања дошло се до закључка, да се разни дефекти костију могу исправити помоћу пластичне масе. Она неће помоћи само људима који су већ страдали, него и онима код којих се може нешто предузети да се оштећења не дође.

Временом, услед јаких удараца, виле боксера попуштају и зуби им испадају. Лекари, међутим, тврде да се ова незгода може спречити еластичним пластичним уметачима којима би се обложили њихови зуби. Тако би јаки удари који ови морају да издрже, били ублажени.

Човеку, који је у једној несрећи изгубио парче уха, лекари су начинили од пластичне масе и причврстили га нарочитим лепком.

Исто се тако од ове масе праве протезе: носа и прстију с тврђим ноктима протезе шаке, па и пале руке. Пластична маса је дугачак тако веома вршена да је тешко разликовати дометнути део од правог. Ортопеди при разним обољењима ногу, такође употребљавају ову материју. Често се код жена деформишу прсти на ногама због узаних ципела. И тада помаже пластична маса специјалне израде.

Још у стара времена лекари су тражили погодан материјал за пластичну операцију. Мето-

де аутопластике — узимање ткива од самог болесника; хемопластике — пресађивање ткива с једног човека на другог, затим, пресађивање ткива са животиње на човека, — познате се али све ово није задовољавало лекаре-хирурге. Познато је и то, да су лекари пре много година, делове лобање замењивали кором кокосовог ореха, а касније плочама од сребра, злата или платине.

Али, сваки од ових материјала имао је своје недостатке, јер онај идеални за пластичну хирургију морао би да има две особине: трајност, лакоћу, чистоћу и да може лако да прима потребну форму. Не сме да буде хемиски активан, а да је индиферентан према ткиву човека. У последње време увелико се примењује пресађивање неживих ткива. Пластична маса нарочито се показала као добра. Сада се већ њоме увелико отстранују деформације носа и подвалака, а поправљају се и други недостаци.

ЗА ТО БИ ТРЕБАЛО 600 ГОДИНА

Природна еволуција је јако опор процес. Прелаз из ниже у вишу врсту, како код људи, тако и код животиња и растинја траје од зачетка света. У зависности од природних услова развијају се, односно изумиру, све нове биљне и животињске врсте. Природне мутације се врше готово неприметно.

Укрштајући животињске као и биљне врсте човек је помогоа природи. А захваљујући употреби атома он је успео да оствари промене за које би природи било потребно најмање шест столећа.

Помоћу изотопа убрзава се природни процес еволуције биљака и животиња. Тако су научници успели да одгаје веома отпоран јечам са крајом стабљиком, што одакшава же-

тву, а снажни ветрови нису у стању да је полегну или преломе; или да произведу нову врсту сличне која даје далеко више уља. Мутације које су постигнуте радиоактивним зрачењем дале су семе које сазрева раније или касније, већ према потреби. Експерименти који су сада у току треба да омогуће гајење сасвим нових биљака. Дошло се до сазнања да семе које се не може природним путем укротити даје, ако га изложимо зрачењу, успеле хибриде, тј. нове врсте.

Радиоактивне отпатке из реактора можемо да употребимо као непосредно оружје против штетних инсеката. Научници су, например, неке инсекте који нападају говеда, изложили радиоактивном зрачењу и они су постали стерилни.

ВРЕДАН ЂАК

Један гимназиста, петнаестогодишњи Жак Ферве из Поатијеа крај Париза, поред тога што је одличан ђак у школи научио је за годину дана путем такозване дописне школе стенографију, дактилографију и цртање и затим са похвалом положио сва три испита.

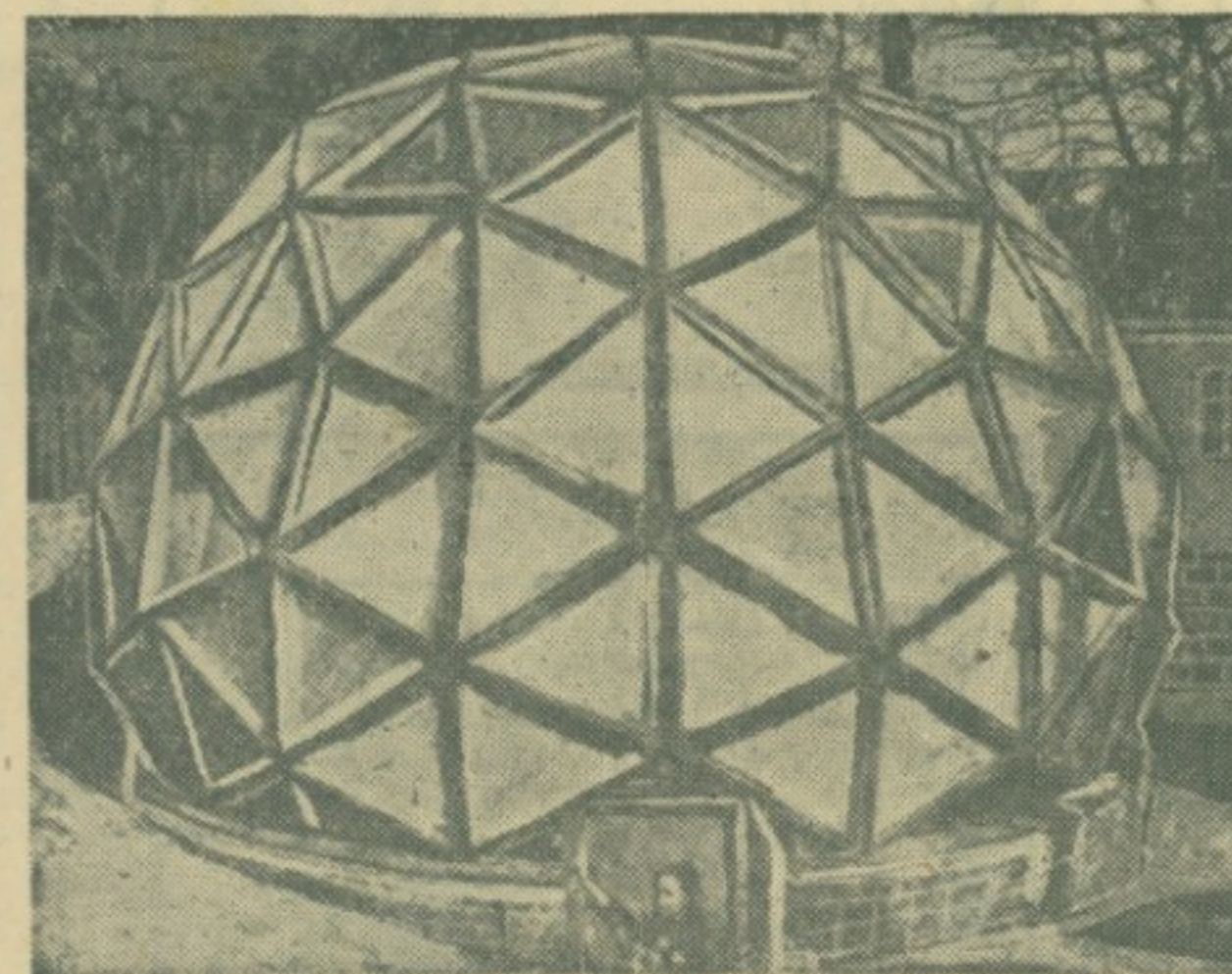
Чамци — тањери

Овај чамцац за рибарење, начинен у САД, потсећа мало својим изгледом на „летећи тањир“. У свом удубљењу он има осам седишта. Ту се налази и телевизијска камера ко-

ја омогућава рибарима да на екрану посматрају живот под водом у боји. Са спољне стране смештена су два мотора који покрећу чамцац.

Атеље од стаклених троуглова

Ову куполу састављену од 150 стаклених троуглова конструисао је енглески архитекта Хју Поп и у њој сместио свој атеље. Стакла су уокви-

рена дрвеним рамовима. Застори постављени иза њих, стварају сенку само у жељеном делу. Овај атеље је подигнут за свега два дана.

Олакшице шоферима

Да возач аутомобила не би излазио из кола да телефонира када је ружно време, у Чикагу се на вивцима тротоара налазе на постољима апарати. Довољно је да возач пружи руку кроз прозор, дохвати слушалицу и окрене жељени број.

ДЕЛА

У свету се дешавају различите несреће. Али, неке су избегнуте баш захваљујући солидарности и великом пријатељству радиоаматера широм света. Навешћемо неколико интересантних догађаја.

Глас с Канарских Острва

Италијански радиоаматер Ау густино Рафо седећи поред свог апарата чуо је узбуђен глас у своје звучнику: „Овде ЕА7ШЦ“ и у кратким размацима „QTC...QTC“. Последње речи значе позив у нужди. Брзо је укључио свој предајник и ступио одмах у везу. То је био шпански радиоаматер из Барселоне који се звао Рамон. Због великих сметњи једва је успео да сазна о чему се ради. Рамонов син био је тешко болестан од туберкулозног менингитиса. Отац сав очајан пришао је својој радиостаници и обратио се за помоћ својим колегама — радиоаматерима. Знао је да постоји један лек али му није знао назив као ни место где га може добити... Ни Рафо га није знао, мада је био заступник једне фирме, фармацевтских производа. Али је почео грозничаво да окреће дугмад и прекидаче свога предајника и ускоро је ухватио нечији глас са Канарских Острва. И тамо је један аматер, по занимању лекар чуо позив за помоћ али није могао да ступи у везу са Рамоном. Он је знао тај лек и рекао назив напоменом да га у Европи може добити једино код америчких војних снага у Западној Немачкој. Рафо је онда покушао да дозове неког радиоаматера из Немачке.

На његов позив одазвао се један аматер из Бразилије који му је обећао да ће помоћи — звао је он Немачку. Ускоро су почели да се јављају аматери из других земаља: Венецуеле, Аргентине и других крајева нудећи своју помоћ. Они су се организовали: једни су обавештавали оца, који је нестрпљиво чекао, да се марљиво тражи лек а други су усредсредили сву пажњу на аматере у Немачкој. Било је то једнодушно трагање са великим циљем да се спасе млади људски живот. После три узбудљива часа добио је Рафо обавештење америчке станице „ДЛ4“ да ће се тражени лек одмах испушити у Шпанију. Због изменених временских прилика Рафо више није могао да буде у вези са Барцелоном. Преко Монтевидеа замолио је свога колегу са Канарских Острва да буде ујутру за својом радиостаницом. Од њега је тада сазнао да је лек већ стигао у Барселону и да баш сада даје упутства и за његову употребу.

У овом грозничавом раду на аматерским радиостаницама да се спасе живот Шпанца учествовали су људи са два континента, људи разних на-

гао чути аматер из Шведске. Посредник је био један Рус који је јавио да је операција у току. У исто време јавила се словеначка радиостаница ЈУЗШЦ саопштавајући да је СМ5АХК имао везу са ЈУ1КО — Бојом. Убрзо су се „нашли“ ЗБХ и 1КО. Боја је пренео вест да је мали Борут управо одведен са оперативног стола и да је све у реду. Операција је трајала осам часова. Даља обавештења ће редовно долазити јер је болничарка обећала да ће дати обавештења Следећег дана у за казано време чуо се позив „ЈЗБХ де СМ5АХК — ургент!“ Одмах се помислило на најгоре. По успостављеној вези радиоаматер је јавио: „Имам рђаву вест. Не знам како да вам објасним, али чињеница је да је мали Борут умро пре 30 минута. Плачем иако малага чак нисам ни видео. Врло ми је жао“.

Отац који је седео поред оператера ЗБХ није знао телеграфију а исто тако ни енглески. Било је тешко пренети такву вест. Који начин изабрати? Да ли да прећутати? Најзад ЗБХ је устао и изразио саучешће оцу...

Није било другог решења

Нешто слично се догодило пре неког времена у Италији у малом граду Подентери.

Италијански електричар Иди, иначе радиоаматер, разболео је се од неке тешке тропске болести. Како није било тих лекова у Италији поручени су у иностранству али нису стигли на време. Стање здравља се погоршало. Лекар је изјавио да ако у најскорије време не добије лек тешко ће преживети. Није било другог решења него да се он сам обрати својим колегама — аматерима за помоћ. Сео је за своју радиостаницу и почео да зове Друг из Фиренце га је чуо и обећао му помоћ а њему саветовао да на миру лежи он ће га потпуно заменити. Убрзо су полетели сигнали за помоћ. Јавио се аматер из Хамбурга. Овај је успео да заинтересује редакцију једног листа а ова је одмах од медицинског института добила тражене лекове. Првим авионом они су пренети до Висбадена, а одатле другим до Пизе. Ту су се већ налазила друга два италијанска радиоаматера која су примила пакетић са спасоносним лековима. Аутомобилом су одуријели у Подентери да укажу помоћ колеги из етра.

Важно је напоменути да је од првог позива за помоћ који је сам болесник испустио у етар па до доношења лека у његову кућу прошло само осам часова и 35 минута.

Пре неколико година, за вре-

ме великих поплава, које су захватиле Холандију радиоаматери, излажући своје животе опасности, притекли су у помоћ.

На позив радиодифузне станице радиоаматери су се организовали. У Роттердам је створена централна станица а остале су се налазиле дуж целе утрожене територије. Рад је био напоран и под веома тешким условима. Екипа која је упућена у Оуде Тонге била је у једном малом чамцу са покретном радиостаницом. Сам рад на станици био је скопчан са великим тешкоћама, они су одржавали везу међу радиостаницама. Услед невремена чамца је био оштећен па су и материјал и чланови екипе били скроз мокри. Но све то није сметало и они су своју дужност обављали савесно и са великим пожртвовањем.

После пет дана и пет ноћи непрекидног рада радиоаматери су се вратили својим кућама задовољни што су помогли свом народу.

Разуме се, сви ови подухвати се обављају бесплатно, чак су радиоаматери понекад улагали свој новац да би акција успела. Зато их с правом називамо „амбасадорима добре воље“ јер су у свако време и на сваком месту расположени да раде на хуманим идејама — да помажу људима у невољи колико год могу.

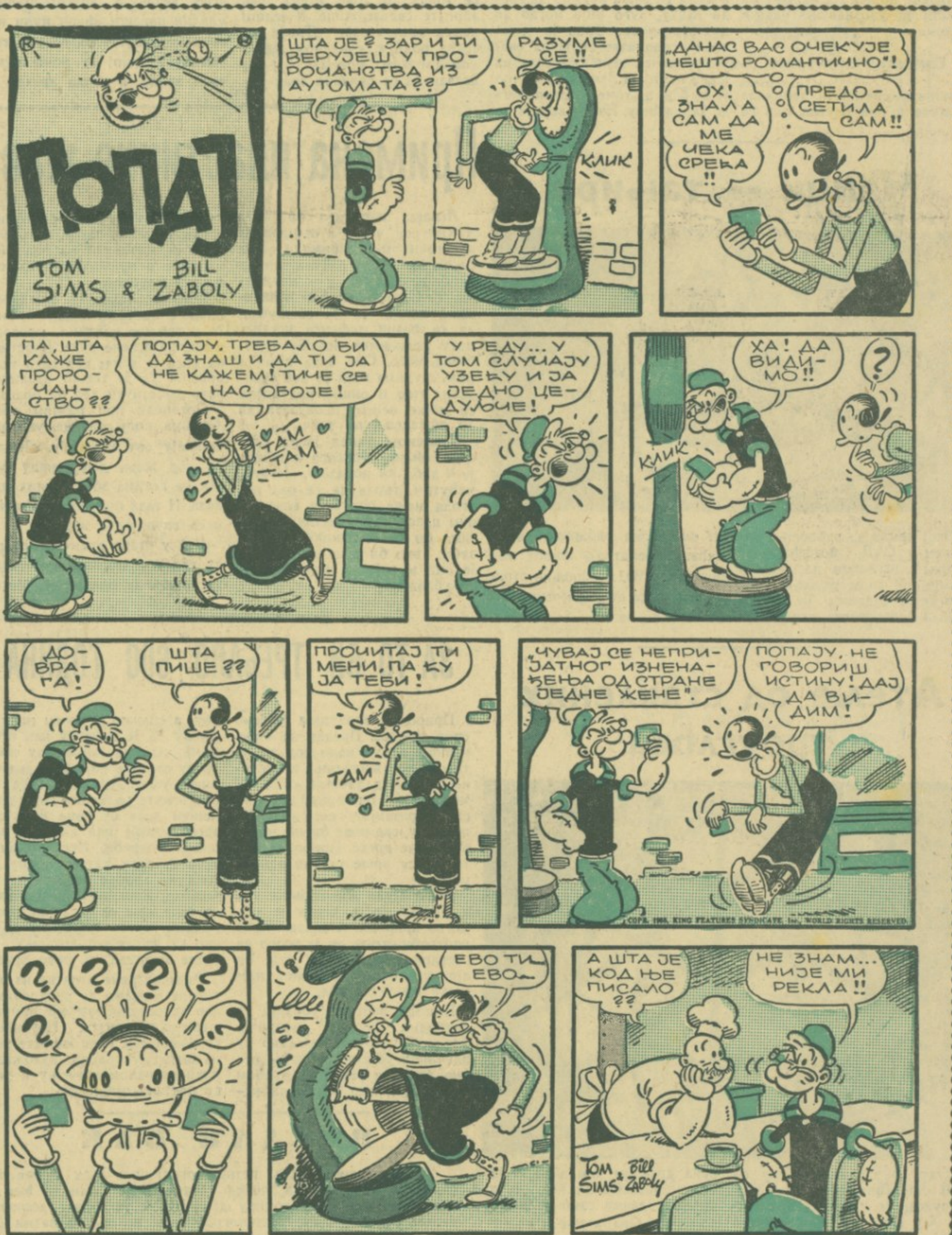
»АМБАСАДОРА ДОБРЕ ВОЉЕ«

родности: Италијани, Шпанци, Американци, Немци, Бразилци. Сви су у духу били уз болесничку постељу детета. Они су му помогли и то им је довољна награда за труд.

Убрзо су сигнали летели кроз етар

Овога пута прича почиње у нашој земљи. Дечак Борут, син једног Љубљанчанина боловао је од самог рођења од тешке срчане мане. Како у нашој земљи дете није могло да се излечи, отац је решио да малог Борута пошаље у Шведску, јер тамо постоји центар за лечење те болести. Мајка је отпловала са сином у Штокхолм а отац остао у Љубљани. Када је радиоаматер ЈУЗВН сазнао о овоме одмах је дошао на идеју да обавештава оца о стању здравља малог Борута. Убрзо су почели да лете по етру сигнали тражећи неког аматера из Шведске који би био спреман да помогне. После неколико часова јавио се аматер из Штокхолма Курт Израелсон СМ5АХК који је радио пристао да даје обавештења о стању здравља као и да јави тачан дан операције. Али суградан њему је прегорео трансформатор. Да не би остали без обавештења он је телефоном замолио свога пријатеља СМ5ВИ — Харија, 120 километара јужније, а овај радиоаматер ЈУЗБХ.

Дошао је и дан операције. У заказано време није се мо-

КОЛА »КАМЕЛЕОН«

Аутомобилска индустрија у свету сваким даном се богати понеки новим проналаском. Тако се сада у Америци чине покушаји да лак аутомобила мења боју под дејством електромагнетских таласа. Потребно је само да се ауто отера

у гаражу, стави под дејство таласа и боја се мења по жељи власника и пред његовим очима. Стара боја се не скида. По мишљењу стручњака мењање боје на овај начин неће стајати много, а обавиће се за свега неколико минута.

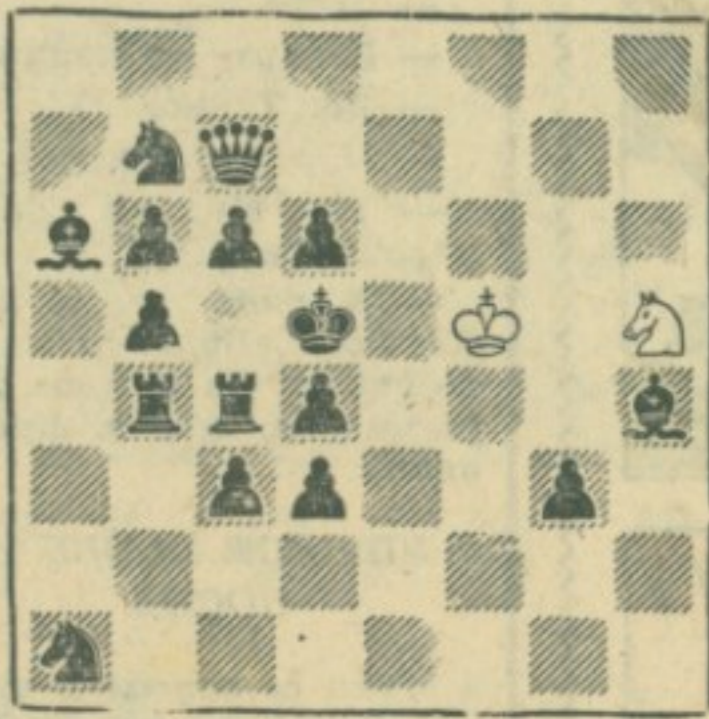
Учимо шах

Шта мислите: да ли је могућно да један играч има све фигуре, а други само једну, па да ипак овај други добије партију?

Практично, у току саме игре, до такве ситуације могло би доћи само ако би један играч губио своје фигуре, а противникове не би хтео да узима. У шаху постоје жртве и ми смо о њима доста говорили, али тешко је замислити шахисту који би противнику све дао, а ништа од њега не би узео.

Али, није реч о томе, већ уопште о једној таквој могућности. Веровали или не, у шаху је то могућно. Шах је, дакле, такав рат у коме један, само један војник може да победи читаву армију.

Ако сматрате да је то искључено, размислите фигуре као што их је разместио један шаховски мајстор:

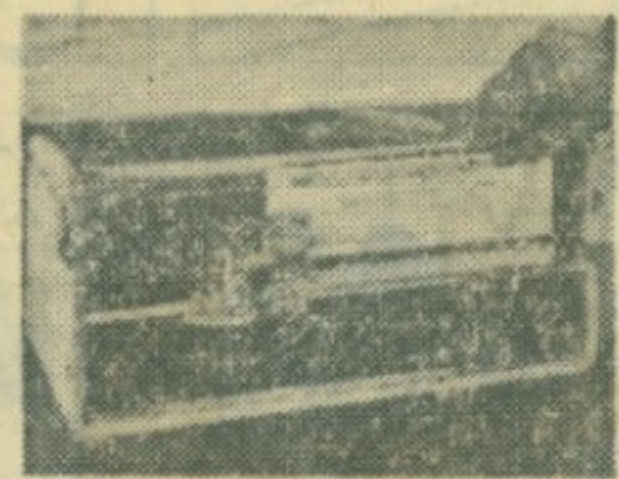
Црни је, као што видите, читав, он није изгубио ни једног пешака, ни једну фигуру, а бели има само једног скакача (и краља, разуме се). Сада је бели на потезу: 1. Сх5-ф4+, Кд5-ц5 2. Сф4-е6+, Ки5-д5 3. Се6-ц7+, Кд5-ц5 4. Сц7:а6+, Ки5-д5 5. Са6-ц7+, Кд5-ц5 6. Сц7-е6+, Кд5-д5 7. Се6-ф4+, Кд5-ц5 8. Кф5-е4... Ако сада не нападне белог краља, што може да учини само пешаком, црни ће бити матиран у првом потезу. Због тога он вуче потез 8... д6-д5+ 9. Ке4-е5. Ситуација је иста: црни мора да нападне белог краља, а сада то може само ловцем: 9... Лх4-ф6+. 10. Ке5-е6, Сб7-д8+ 11. Ке6-д7... А сада, ма шта да учини црни, бели ће га матирати у првом потезу. Да ли видите тај потез?

Један против свих! И добија партију! После свега овога, нема сумње, сасвим вам је јасно каква се снага крије у скакачу.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

МАШИНА ЗА УЧЕЊЕ ЈЕЗИКА

Начињена је електрична машина која помаже учењу страних језика. Помоћу ње може да се чује и прочита написана реч, као и да се види слика

разних школских предмета. Картон са лекшијом убацује се у машину, и механизам аутоматски ради до свршетка лекције.

ЈЕЛЕНСКИ РОГОВИ И РАДИОАКТИВНОСТ

Управа великог америчког Нуклеарног центра у Лос Алamosу објавила је у штампаним оглас којим тражи понуде за откуп рогова јелена и лосова. Продавци треба да наведу године старости јелена и место на коме је уловљен.

Ти рогови потребни су др Ернесту Андерсену, научном сараднику центра, јер они изванредно бележе радиоактивност средине у којој је уловљена животиња живела.

Као и кости, и рогови јелена и лосова углавном су од калцијума, а радиоактивни стронцијум понаша се хемиски исто као калцијум.

Јелен уноси у своје тело стронцијум заједно са храном. Његови рогови расту сваке године и стронцијум, који се као и калцијум таложи у њима, омогућава да се утврди у којој га је мери животиња током године уносила у свој организам.

Британски научници чине то исто испитујући рогове јелена из Шкотске, где је количина радиоактивних падавина прилично велика.

Два хемичара из Глазгова

открила су да је у роговима једног јелена уловљеног 1957 године било 126 микромикрорија радиоактивног стронцијума на грам калцијума, док га је у роговима јелена убијеног 1952 године, пре експлозије водоничне бомбе, било дванаест пута мање.

Енглески и амерички научници намеравају да на овај начин израде карту која ће обележавати интензитет радиоактивних падавина у појединим зонама света.

ТЕЛЕВИЗОР У РАКЕТИ

Већ је готов телевизор за америчку ракету која ће кружити око Месеца. Преносне снимке са друге, непознате стране овог небеског тела. Његова јачина износи 208.000 вати.

ОПАДА БРОЈ БОЛЕСНИКА ОД ЗАРАЗНИХ БОЛЕСТИ

У 28 земаља смртност болесника од заразних и паразитарних болести опао је у периоду од 1950 до 1955 године за 50 одсто. Тако је спасено 816.000 људских живота, то јест становници једног града великог као Амстердам.

Највише се смањила смртност од великог кашља — за 64 одсто, а најмање од малих богиња и запаљења можданице.

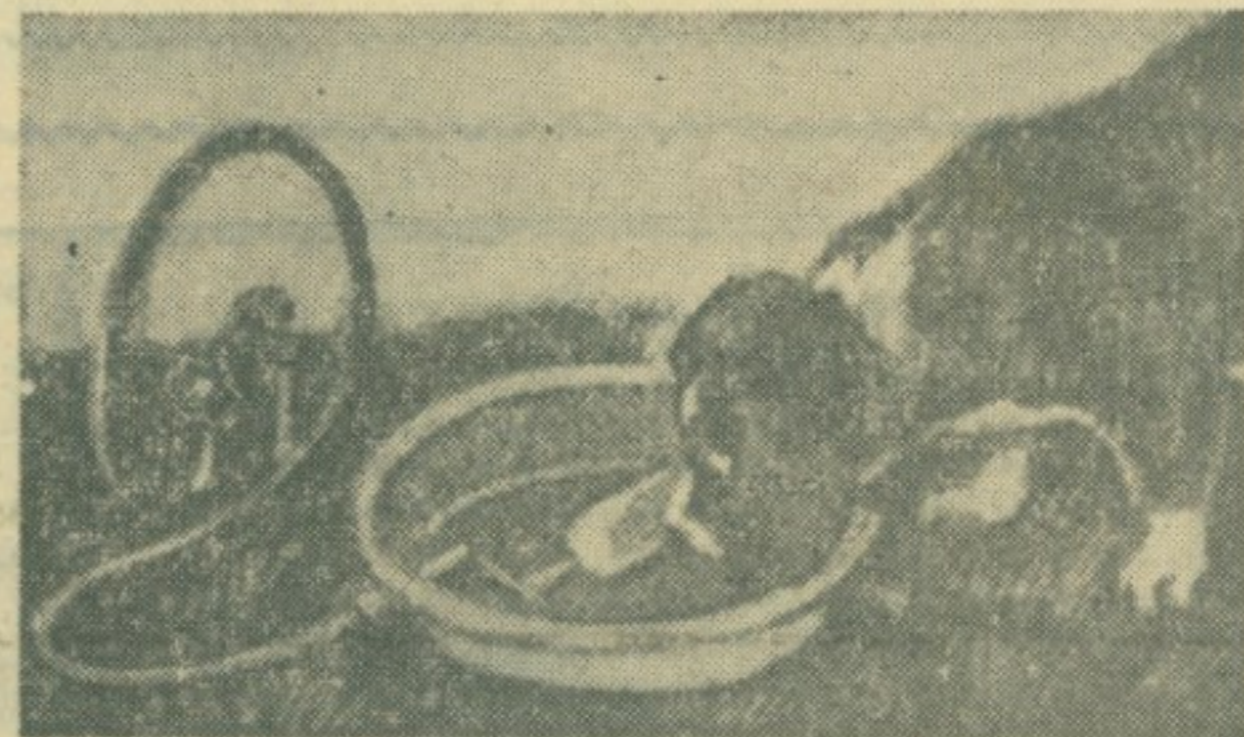
„ЧОВЕК БЕЗ СЛЕЗИНЕ“

Познато је да је у почетку своје књижевне делатности А.П. Чехов неке своје приче потписивао псеудонимом „Човек без слезине“. Прешлог столећа у вези са слезином биле су прављене разне претпоставке као и та да од ње зависе и наше рђаво расположење. То је нашло одзива и у неким страним језицима. На енглеском слезина се каже сплин, а сплин-хандра значи лоше расположење. Сматра се да је Чехов, који је у то време био студент медицине у Москви, решио да се користи тим потписом зато што је желео да подвуче као код њега нема „рђавог расположења“. Тако се потписивао само на шаљивим причама као што су: „Из дневника помоћника књиговође“, „Нерадо варалица“ и другим.

ПРУГА МОСКВА — ВЛАДИВОСТОК

Више од 500 тона угља потребно је железници као погон да превали пут Москва — Владивосток и натраг, јер растојање између ова два града износи 9.500 километара. За сад је спроведена електрификација само на дужини од 2.500 километара. Кад она буде потпуно остварена трошиће се само 170 тона угља, што значи готово трипут мање.

Жедан пас сам сипа воду

Кад наступе топли дани и пас ожедни, помоћу овог механизма који видимо на слици он сам себи може да наспе воду у суд. Пловак који се налази у суду не дозвољава да се суд препуни. Чим се ниво воде смањи, пловак аутоматски пада, славина се отвара и вода долива.

... у средњовековној Србији гусарима су називали разбојнике који су отворено, на путевима чинили насиља. Таква разбојништва називана су гусама.

... почетком 14 века први пут су у ратовима употребљени топови пуњени црним барутом. Овакви топови употребљавани су и у Стогодишњем рату (1337—1453). У почетку тог рата према заробљеним тобцијама посту-

... афричка антилопа импала може једним скоком да

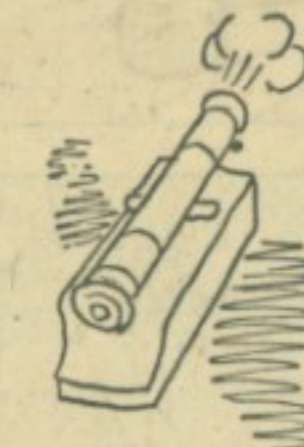

превали десет, па и више метара.

... прве речи откуцане телеграфом гласиле су: „Онај ко стрпљиво чека, не губи“. Откуцао их је сам проналазач Морзе, 6 јануара 1838.

... медицински стручњаци сматрају да домаће животиње могу да пренесу на човека око 80 разних болести.

... огроман метеорит који је 1906 године пао у Сибину био је тежак преко 2.000 тона. Ваздушни притисак изазван ударом био је толико снажан да је оборно око 80 милиона ста-

пало се немилосрдно јер су их сматрали ратним злочинцима, због тога што су пуцали из топова које је народ у то време сматрао најужаснијим, злочинским оружјем.

... пчеле које скупљају мед живе свега 10 до 12 дана и за то време прикупе око 2 грама меда.

... експлозив је у рударству први пут употребљен 1627 године у једном руднику у Словачкој.

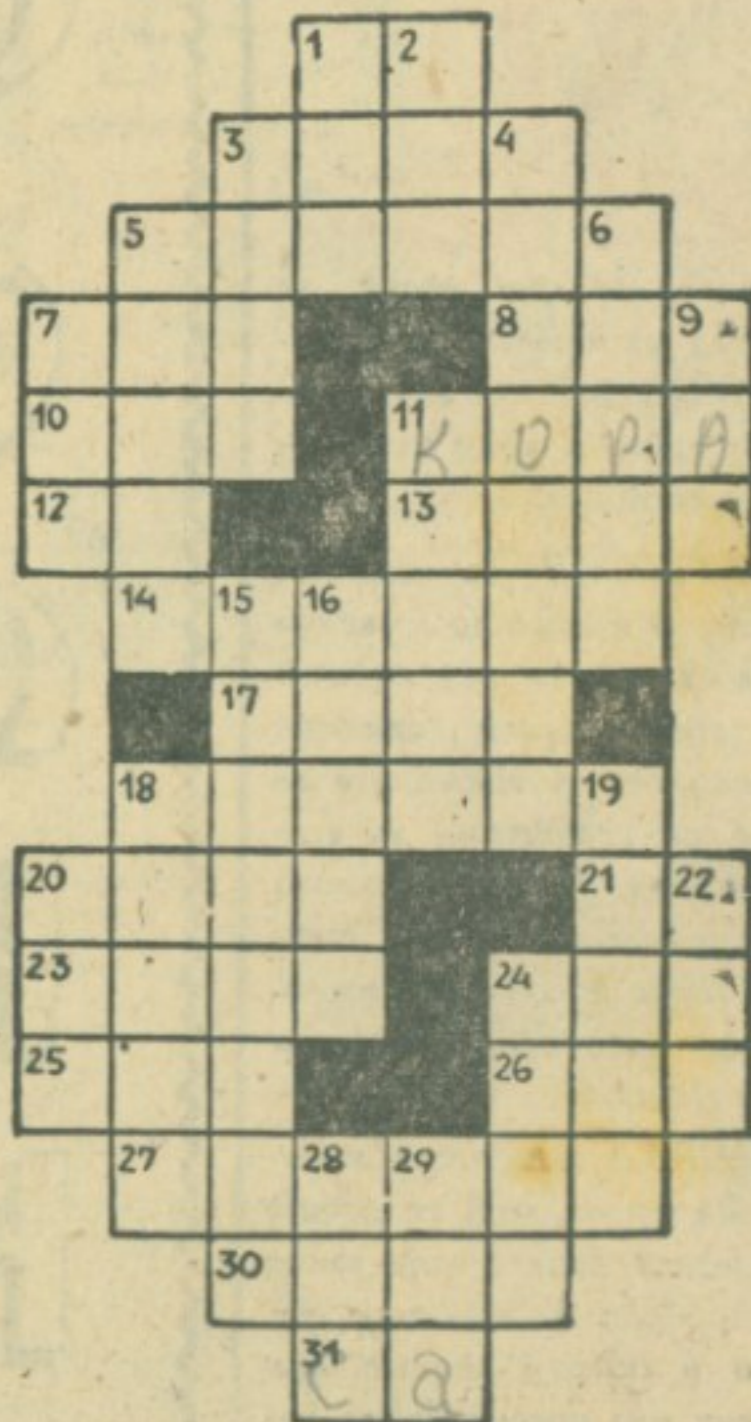

... бала која су се налазила око места пада метеорита, у претнику од 32 километра.

Водоравно: 1) слово старословенске азбуке; 3) Река у Румунији; 5) једна Шекспирова драма; 7) највећи сисар; 8) врста лаких кола; 10) узвик; 11) омотач дрвета; 12) хемиски знак за бизмут; 13) отпадак од дрвета; 15) кукољска посуда; 17) утакмица у брзини код старих Грка; 18) нагорело дрво; 20) страни женско име; 21) музичка нота; 23) музички инструмент; 24) индустријска биљка; 25) бог ветра код старих Грка; 26) узвик; 27) једна од САД; 30) врста музичке композиције; 31) прелог.

Управно: 1) престоница старе Арголиде; 2) део вилење; 3) личност из Дизнијевих сторица; 4) стечено имање; 5) арома; 6) река на Кавказу; 7) трећи степен; 8) лука на Јадрану; 11) музички инструмент; 15) шведска књижевница (добила Нобелове награде); 16) страни женско име; 18) марка чоколаде; 19) домаћа животиња; 20) немани; 21) узвик; 24) једна Крлежина драма; 28) личност из романа „Далеко је сунце“; 29) некадашња турска титула.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) К(орнелете) С(танковић); 3) креп; 5) коштан; 7) паз; 8) лог; 10) ала; 11) зеро; 12) де; 13) Рома; 14) марела; 17) мали; 18) давати; 20) Језа; 21) (Станковић) Б(ора); 23) Амон; 24) сто; 25) Дон; 26) орк; 27) скаска; 30) алка; 31) ии;

Управно: 1) криш; 2) сет; 3) коза; 4) палеолит; 5) калем; 6) норма; 7) пад; 8) Гоа; 11) зрела; 15) Амазонка; 16) равани; 18) демос; 19) Истра; 20) лад; 22) бок; 24) Сока; 28) алти; 29) ски.

Са свих страна

МЕХАНИЧКИ ВАКЦИНАТОР

Захваљујући једном новом апарату за давање инјекција, могућно је вакцинисати за један сат 800 до 1.000 особа. Ово се показало као веома корисно у случајевима епидемија кад је потребно вакцинисати велики број лица.

ЈЕДИНИ ОСТАТАК

У једној одаји зграде, у месту Елизабету, у држави Њу Џерси, пронађена је збирка првих филмова које је израдио славни проналазач Томас Едисон 1900 године. Ово су једини филмови од њих десетак које је Едисон снимно за прве филмске претставе своје компаније.

НЕ ЗРНА, НЕГО КОМАДИ ЗЛАТА

У базену реке Лене у Источном Сибиру, пронађен је комад злата тежак пет килограма и 180 грама. И раније су овде налажени већи комади злата, неки тешки по десет и дванаест килограма. Највећи комад злата на територији Совјетског Савеза пронађен је у прошлом веку а тежио је 36 килограма и 21 грам.

НАЈБОЉИ КАКАО

У околини места Салатига, на острву Јави, расте најбољи какао. Љуска какао-ораха личи на издужену дињу. У њеној средини налази се око десет семенки. Оне се перу и суше на сунцу. Тек после три године семенке се мељу у прах, којим се доцније продаје по радњама.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ИГРА СЕНКИ

Погледајте добро сваку слику, па ћете видети како треба да поставите руке да бисте добили одговарајуће сенке на зиду.

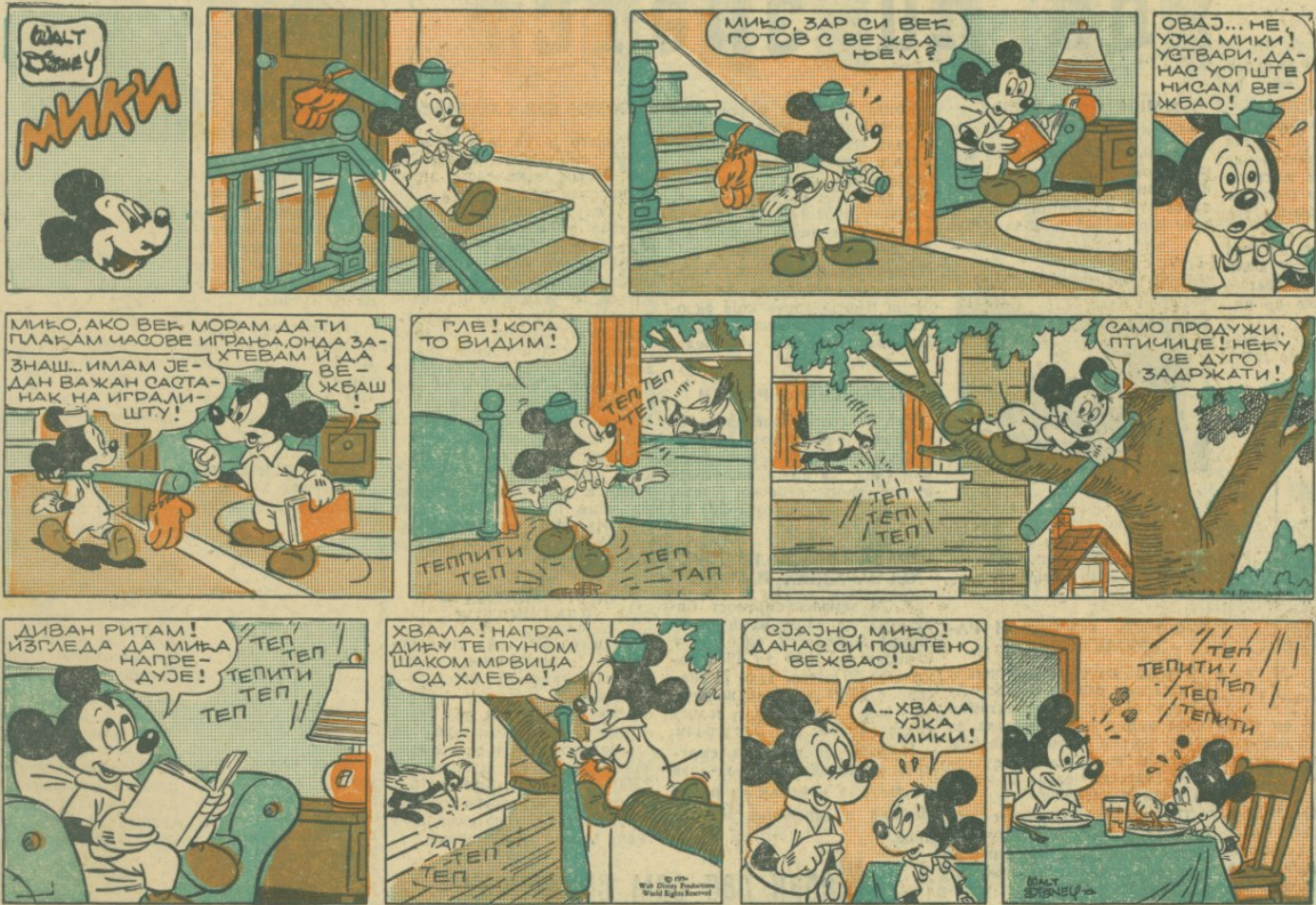

НОМОЗИТЕ ЦИЦИ

Цица се попела у чамац са намером да се прочета реком. Али јадна Цица не може да крене из места јер јој недостаје нешто од битне важности за вођењу чамацем! Ви сте раздвојили шта

је то? Спојте правим пртмама све тачке означене бројевима по нумеричком реду. Напослетку спојте тачку број 30 са тачком број 1. Кад то све урадите, видете шта недостаје Цици.

ДА ЛИ ЈЕ ТО БИО ОН

— Зашто ми опет кажеш „здраво“? — узвикнуо је веома изненађен Хорације када га је Шиља поздравио. — Кладио бих се да си ти био онај што ме је пре два мину-та поздравио доле на друму!

— Хм! — замислио се Шиља. А је ли тај човек носио црвене панталоне.

— Јесте.

— И блузу на коцкице?

— Да. Тачно.

— И жути ципеле?

— Не. Мислим да је имао црне.

— Е, онда ми је жао, Хорације. Биће да нисам то био ја! Да је имао жу-те ципеле, можда, али о-вако...

УПРОШТАВАЊЕ ПОСЛА

Мики се запослио у јед-ној канцеларији. Уређу-јући фијоке, наишао је на голму апата који су му се чинили непотреб-ни. Мислећи да они за-узимају сувише места, у-питао је свог шефа да ли може да их спали.

— Можете слободно, — одговорио је шеф, — са-мо пре тога израдите пре-писе и њих сачувајте.

ПИТАЊА ОДГОВОРИ

Шта је павана?
Шта је татерсал?
Шта је мирха?

ОДГОВОР

ПАВАНА је врста шпан-ског плеса и 16 и 17 веку. Покрети су веома озбиљни и достојанствени. У музич-ком смислу реч павана упо-

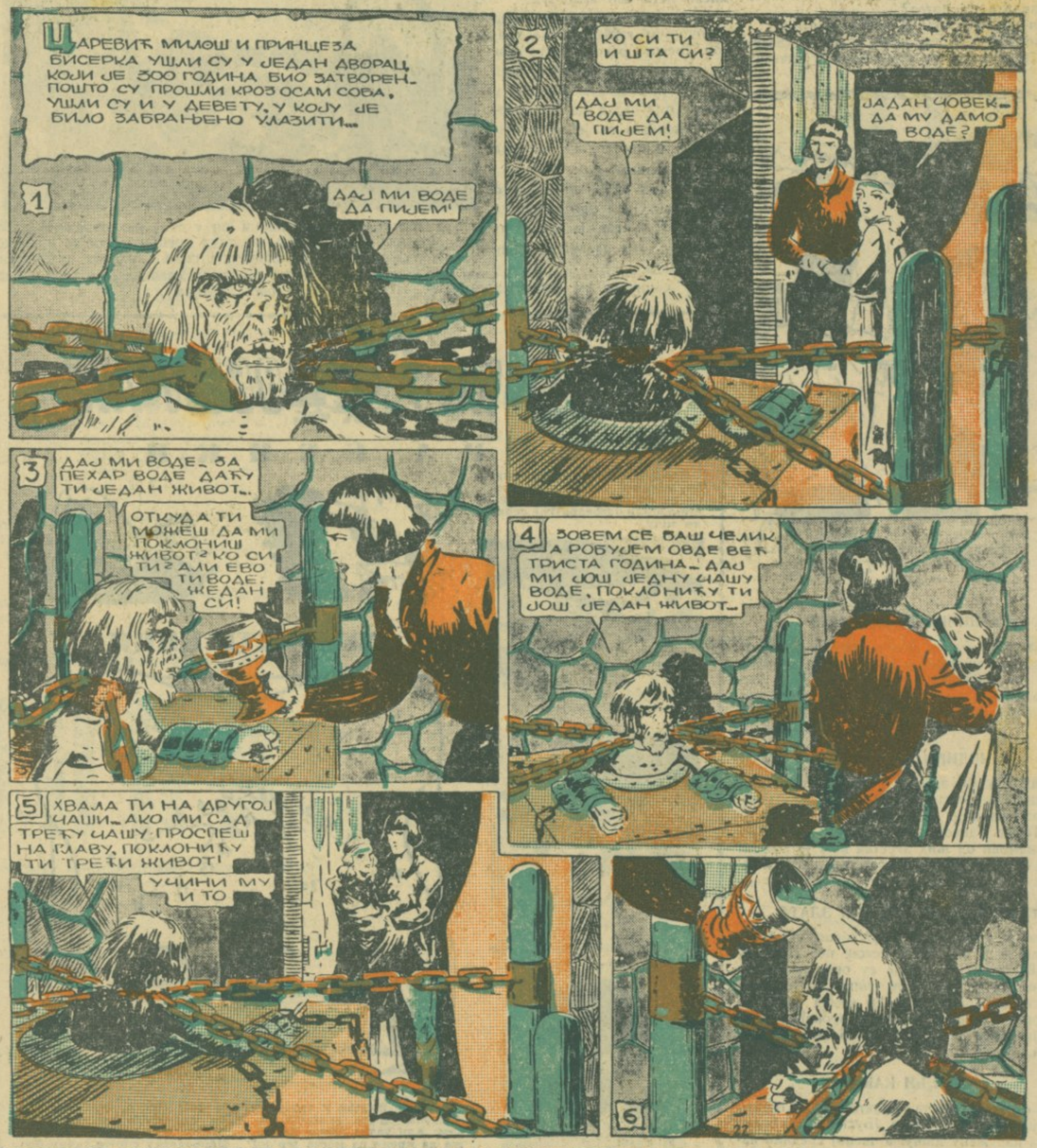

требљав се као назив за пратићу уз шпански плес; по-ред овога она још значи до-стојанствен и горд ход — шпански корак.

ТАТЕРСАЛ је установа за гајење и продају коња тр-кача. Затим та реч означа-ва обрачунавање опкладе, коњску берзу, тркалиште за коње са седилцима за гле-даоце итд. Назив је дошао по имену Енглеза Р. Татер-сала који је 1777 године о-новао преј овакву устано-ву у Лондону.

МИРХА је гумасти мири-шљави смола која се добија из једног дрвета које расте у Арабији. У трговину до-лази у облику неправилних жутих или црвеносмеђих ко-млади и зрнаца. Има специ-јалан ароматичан мирис, док је укус оштар и горак. Упо-требљав се препарирани и у медицини.

БАШЧЕДНИК

ЦАРЕВИЋ МИЛОШ И ПРИНЦЕЗА БИСЕРКА УШЛИ СУ У ЈЕДАН ДВОРАЦ КОЈИ ЈЕ 500 ГОДИНА БИО ЗАТВОРЕН. ПОШТО СУ ПРОШЛИ КРОЗ ОСАМ СОБА, УШЛИ СУ И У ДЕВЕТУ, У КОЈУ ЈЕ БИЛО ЗАБРАЊЕНО УЛАЗИТИ...

1 ДАЈ МИ ВОДЕ ДА ПИЈЕМ!

2 КО СИ ТИ И ШТА СИ?
ДАЈ МИ ВОДЕ ДА ПИЈЕМ!
ЈАДАН ЧОВЕК — ДА МВ ДАМО ВОДЕ?

3 ДАЈ МИ ВОДЕ — ЗА ПЕХАР ВОДЕ ДАЈУ ТИ ЈЕДАН ЖИВОТ.
ОТКУДА ТИ МОЖЕШ ДА МИ ПОКЛОНИШ ЖИВОТ? КО СИ ТИ? ДА ЛИ ЕБО ТИ ВОДЕ ЖЕДАН СИ!

4 ЗОВЕМ СЕ БАШ ЧЕДИК, А РОБУЈЕМ ОВДЕ ВЕЧ ТРИСТА ГОДИНА — ДАЈ МИ ЈОШ ЈЕДНУ ЧАШУ ВОДЕ, ПОКЛОНИКУ ТИ ЈОШ ЈЕДАН ЖИВОТ.

5 ХВАЛА ТИ НА ДРУГОЈ ЧАШИ, АКО МИ САД ТРЕЋУ ЧАШУ ПРОСПЕШ НА ГЛАВУ, ПОКЛОНИКУ ТИ ТРЕТИ ЖИВОТ!
УЧИНИ МУ И ТО

6